

petrol-iş

Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası

İki aylık dergi HAZİRAN-TEMMUZ 2005 SAYI: 15

Kadın

Türkiye'deki Kadınlar Gelir Yoksulu

Yard. Doç. Dr. Dilek Hattatoğlu ile Söyleşi

Erkekler İçin de Başka Bir Dünya İstiyoruz

Dünya Kadın Yürüyüşü Türkiye Eylemi

Her Sendikada Bir Kadın Bürosu

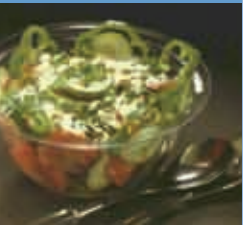
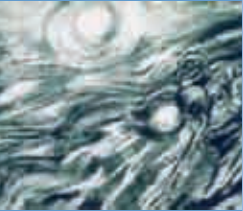
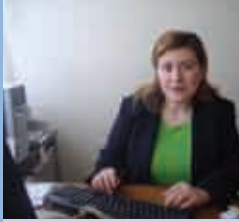

Türk-İş'ten Şule Özkuzukıran'la Söyleşi

Hepatit-B'ye Karşı Aşı ile Korunun

TÜPRAŞ Geleceğimizdir, SATILAMAZ!

İÇİNDEKİLER

Merhaba (3)

TÜPRAŞ Geleceğimizdir, Satılamaz! (4)

“Erkekler Adına da Başka Bir Dünya İstiyoruz” (6)

Dünya Kadın Yürüyüşü Türkiye’den Geçti

Siyaset Alanındaki Uzun Koşu (8)

Tarihten Kadın Sesleri / Hazırlayan: Yard. Doç. Dr. Serpil Çakır

Her Sendikada Bir Kadın Bürosu (9)

Türk-İş Kadın İşçiler Bürosu Uzmanı Şule Özkuzukıran’la Söyleşi

Güçlerimizi Birleştirelim (12)

Mor Çatı Gönüllüleriyle Söyleşi

Metal İşçisi Kadınların Dünya Konferansı (14)

Dünya Sendikalarından: Uluslararası Metal İşçileri Federasyonu

Türkiye’deki Kadınlar Gelir Yoksulu (16)

Muğla Ün. Sosyoloji Böl. Öğretim Üyesi Yard.Doç.Dr. Dilek Hattatoğlu ile Söyleşi

İki Cesur Kadın (20)

İş ve Üretim Üzerine Resim Yarışması (22)

Yeni Yasada İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları (23)

Haklarımız / Hazırlayan: Petrol-İş Sendikası Hukuk Müşaviri Av. Serap Özdemir

Hepatit-B’ye Karşı Aşı İle Korunun (24)

Sağlık Köşesi

Bedeniniz Sizindir Ama (26)

Jinekoloğunuz Diyor ki / Hazırlayan: Dr. Selma Dönmez

Başka Biri Varmış (27)

Ruh Hali

Evet, Mutfakta Birileri Var! (28)

Kadın, Öteki ve Asya (30)

Okuma Köşesi (32)

Yeşil Köşe (33)

Güzellik (34)

Derdini Söylemeyen (35)

Petrol-İş Kadın Dergisi

Haziran - Temmuz 2005 / Sayı 15

Petrol-İş Merkez Yönetim Kurulu

Mustafa Öztaşkın / Genel Başkan

Mustafa Çavdar / Genel Sekreter

Adnan Özcan / Genel Mali Sekreter

İsmet Yiğit / Genel Örgütlenme ve Eğitim Sekreteri

Mehmet Güray / Genel Yönetim Sekreteri

Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası
adına sahibi:

Genel Başkan **Mustafa Öztaşkın**

Yazışleri Müdürü

Mehmet Yılmaz

Genel Yayın Yönetmeni

Necla Akgökçe

Editörler

Necla Akgökçe, Selgin Zırlı

Tasarım ve Uygulama

Selgin Zırlı

İdare Yeri:

Altunizade Mah. Kuşbakışı Cad. No: 25 Altunizade

81180 Üsküdar/İSTANBUL

Tel: (0216) 474 98 70 (10 hat)

Faks: (0216) 474 98 67

Baskı:

Bileşim Yayıncılık, Fuarcılık ve Tan. Hiz. AŞ / İstanbul

Tel: 0212 324 44 43

Web Adresi: www.petrol-is.org.tr

e-posta: petrol@tnn.net

Yerel Süreli Yayın

(Petrol-İş Dergisi'nin özel ekidir.)

5 Temmuz 2005'te basılmıştır.

Merhaba

Yeni bir mevsimde yine karşınızdayız... Bu yaz sendikamızın eylem günlüğü dopdolu... TÜPRAŞ'ın özelleştirilmesine karşı yürütülen kampanya son hızla devam ediyor... Türkiye'de vicdanı ve akıllı olan herkes artık TÜPRAŞ'ın geleceğimiz olduğunu ve satılmaması gerektiğini biliyor. Günlük gazetelerde ve billboardlarda çıkan afişlerde tehdit edilen pembe yanaklı kız, özelleştirme karşıtlarının simgesi haline geldi adeta... Gündem konumuzda yine TÜPRAŞ var.

13. sayımızda haberini yaptığımız Dünya Kadın Yürüyüşü Mayıs ayında Türkiye'den geçti. Yürüyüşle ilgili izlenimlerimizi; Dünya'dan ve Türkiye'den kadın temsilcilerin görüşlerini bu sayımızda bulabilirsiniz.

Türkiye'de yaşayan insanların büyük bir bölümü sefalet ücretleriyle mutlak bir yoksulluğun pençesinde kıvrılıyor... Küreselleşme koşullarında yoksulluk iyice arttı... Kadınlar ise yoksulların da yoksulu... Çalışmalarına rağmen çok düşük gelirlerle yetinmek zorunda kalıyorlar ya da hiçbir gelire sahip olamıyorlar...

Konuyla ilgili yaptığı araştırmalarla tanıdığımız Muğla Üniversitesi Sosyoloji Bölümü öğretim üyelerinden Yard.Doç.Dr. Dilek Hattatoğlu'yu bu sayımızda konuk ettik. İstanbul'da olduğu bir sırada yoğun gündemi içinde bize zaman ayırdı ve sorularımızı yanıtladı. Bu öğretici söyleşiyi söyleşi sayfalarımızda bulabilirsiniz. Kendisine teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Mor Çatı, kadına yönelik şiddete karşı verdiği mücadele ile Türkiye'de kadın örgütleri arasında özel bir yere sahip... Mor Çatı'dan arkadaşlarımız da bu

önemli kadın örgütünü, yaptıklarını ve yapacaklarını anlattılar bize...

Türk-İş Kadın Emeği Platformu Komisyonları çalışmalarını rapor haline getirdi ve kamuoyuna sundu... Türk-İş Kadın İşçiler Bürosu uzmanı Şule Özkuzukıran'la platformun ve büronun çalışmalarını Ankara'da konuştuk... Yolda yeni çalışmaların olduğu müjdesini verdi Şule Hanım...

Dünya sendikalarından sayfalarımızda bu sayıda Metal İşçisi kadın arkadaşlarımız var... Dünya konferansını geride bırakan kadınlar, İMF içinde de önemli mevziler kazandılar.

Her zamanki gibi katkılar da var dergimize... Aysun Selçuk, Endonezyalı iki kadının ilginç yaşam öykülerini yazdı bizlere...

Ankara'dan Sebla arkadaşımız ise mitolojik bilgilerin ışığında kadın kimliklerinin izini sürdü...

Kültür-sanat sayfalarımızda ilginç bir serginin serüveni var... Bu sayıda bir okuma odası da açtık artık.

Ve her zamanki sayfalar, uzmanlarımız jinekoloji ve hukuk alanında sorunlarınıza yanıt aramaya devam ediyor...

Sağlık, güzellik, çiçek sayfalarımız, mutfak köşemiz yine dopdolu...

Tek sorunumuz var; sizden yazı gelmiyor. Bakın, artık yazı girdik. Elinize alın kalemi veya bilgisayarınızın başına geçin ve yazın. Yaşam deneyi de olur, işyeri sorunları da, hikâye de roman da...

Unutmayın, bu dergi bize, kadınlara ait ve kadınlar yazdıkça güçlenir, yazdıkça çoğalır... Gelecek sayıda buluşmak dileğiyle, hoşçakalın.

TÜPRAŞ Geleceğimizdir SATILAMAZ!

Ülkemizin en büyük sanayi kuruluşu TÜPRAŞ özelleştirilmek isteniyor. Sendikamız TÜPRAŞ özelleştirmesine karşı imza kampanyasından sokak eylemlerine, afişlemeden panellere her alanda mücadelesini sürdürüyor... Petrol-İş’li kadınlar da “TÜPRAŞ, onurumuz, teminatımız, kuşaktan kuşağa aktarılan zenginliğimizdir, satılamaz” diyorlar...

TÜPRAŞ’ın özelleştirilmesine karşı sendikamız her alanda geniş bir mücadele yürütüyor... Kitaplar basılıyor, özleştirmeye maruz kalan diğer sendikalarla birlikte basın açıklamaları düzenleniyor, imza kampanyaları yürütülüyor ve paneller örgütleniyor.

Bilboardlarda, gazetelerde ilanlar çıkıyor... Hepsinden tek ve bir ses yükseliyor: TÜPRAŞ Geleceğimizdir Satılamaz!

Sendikamızın gazete ve sokaklarda karşımıza çıkan afişinde

geleceği simgeleyen gencecik bir kız, silah haline gelmiş benzin pompasıyla tehdit ediliyor, boyunda beşi bir yerde altın var... Çünkü TÜPRAŞ tek değil entegre bir yapı, onu sattığınızda tüm bu tesisler gidiyor... Genç kızın boynundaki geleceğimizin garantisi altınlar birer birer yok oluyor yani...

Taksim’de Bakırköy’de Kocaeli’de imza kampanyasında yaşlı, genç, işçi, aydın, öğrenci pek çok insan kararlılıkla imzalıyordu kendisine uzatılan kağıdı...

30 Mayıs'ta Türk-İş, Petrol- İş, Haber- İş, Türk Metal Sendikalarının Galatasaray'da yaptığı ortak basın açıklamasından sonra Taksim'de açılan standta imzalar atıldı... Sendika genel başkanlarından sonra Tibet işyerinden kızlar, ilk imzacılardan oldular... Zaten eylemde de başı çekiyorlardı.

Haziran güneşi altında otobüslerden çıkan insanlar, ışıkları geçtikten sonra karşlarına çıkan Petrol-İş standına şöyle bir bakıyorlar, sonra yavaş yavaş yaklaşıp, imzalarını atıyorlardı. Bazıları sadece imza atıp bir şey demeden gidiyordu, kimileri sohbet yanlısıydı... İmza atan herkese kitapçıkları da verip, TÜPRAŞ'ın niçin satılmaması gerektiğini anlatıyorduk. Arada yol soranlar da çıkmadı değil... Stand görevlisi arkadaşlar sabırla onlara da yollarını tarif ettiler... İmzacılar arasında bir hayli kadın olduğunu görmek ise sevindiriciydi...

İstanbul'daki kampanya daha sonra Bakırköy Özgürlük Meydanı ve Kadıköy'de sürdürüldü...

İmza kampanyasının İzmit ayağı KESK, DİSK ve Türk İş'e bağlı sendikaların Kocaeli Şubesi yöneticilerinin katılımıyla 7 Haziran Salı günü baş-

ladı. Sanat Sokağı'ndaki imza standının açılışında Genel Başkanımız Mustafa Öztaşkın bir konuşma yaptı. Genel Başkanımız TÜPRAŞ'ın, Türkiye'nin en büyük kuruluşu olduğunu belirttikten sonra, 2004 yılında 16.1 milyar dolar ciro yaptığını, 491 milyon dolar net kâr elde ettiğini ve ülke ekonomisine 8.2 milyar dolar katkı sağladığını söyledi. TÜPRAŞ'ın, Avrupa'nın 5. büyük rafineri şirketi, bölgenin en gelişkin rafinerisi ve ülkenin ise tek rafineri şirketi olduğunu anımsatan Öztaşkın, "TÜPRAŞ, Türkiye'nin sıcak para ihtiyacını karşılamaktadır. Bu kurum özelleştirilirse, devlet emekliler ile çalışanların maaşlarını ödeyemez. Buna rağmen ısrarcı davranılmasını anlamakta zorluk çekiyoruz" dedi.

Petrole bağımlı ülkelerin, bu tür şirketlerini ellerinde tuttuğunun üzerine basarak altını çizen Mustafa Öztaşkın, konuşmasına şöyle devam etti: "TÜPRAŞ'ın satışı, akıl ve mantıkla açıklanamaz. Eğer TÜPRAŞ'ın satışı akılla açıklanamıyorsa, özelleştirme yapanları akılsızlıkla suçlamak, en doğal hakkımız. Türkiye'nin her yerinde özelleştirmeye karşı imza kampanyası başlattık. Özelleştirme durduruluncaya kadar, bunu inatla sürdüreceğiz."

Ankara'da TÜPRAŞ'lı Kadınlar İş Başındaydı

8-15 Haziran 2005 tarihleri arasında Ankara Yüksel Caddesi'nde açılan "TÜPRAŞ Özelleştirilmesin" standına ilgi büyüktü.

Ankara Şubesi ile Kırıkkale Şubesi'nin ortaklaşa açtığı standta özelleştirmelerin 20 yıllık tahribatı ile TÜPRAŞ'ın ekonomiye getirisini TÜPRAŞ'sız bir Türkiye'nin karşılaştığı sorunlar tartışıldı.

Bu standımızın önemli bir özelliği ise organizasyona kadın eli değmesiydi. TÜPRAŞ Rafinerisi'nde çalışan Neşe Hisarlı, Sefine ALTAŞ, Handan AYBAR, Özlem OKÇUOĞLU, Birgül APAK, Ayşenur DAMAR, Derya TAŞTAN ve Ayla ÖZDENCE bir hafta boyunca hem standta gelenlerin imzalarını aldılar, hem de özelleştirmelerin tahribatlarını halka anlatarak bilgilendirme görevini yerine getirdiler. Kadınların mücadelenin içerisinde olması eyleme renk ve güç kazandırdı.

“Erkekler adına da başka bir dünya istiyoruz”

13. sayımızda haberini yaptığımız ve Türkiye’ye de uğrayacağını duyurduğumuz Dünya Kadın Yürüyüşü, 9-10 Mayıs 2005 tarihlerinde ülkenin dört bir yanından sendikacı, işçi, ev kadını, memur, emekli, ev eksenli çalışanı, genci yaşlısı çok sayıda kadının biraraya gelmesiyle gerçekleştirildi. Petrol-İş Kadın okuyucuları için biz de katıldık... İyi ki de katılmışız..

Selgin Zırlı

Tüm dünyada coşkuyla devam eden Dünya Kadın Yürüyüşü’nün Türkiye eylemi, İstanbul Haydarpaşa garının önünde, iskelede yapıldı. Daha iskele alanına yaklaşırken kadın sesleri gelmeye başlamıştı... Bu neşe dolu seslerin kaynağına vardığımızda ise hiç şaşırmadık. Seslerle aynı oranda neşeli bir görüntüyle karşılaşmıştık... Rengârenk afişler, pankartlar, dövizler süslemişti her yeri. Dövizlerin üzerinde kadınların ortak talepleri ayrı ayrı dillerde yazılmıştı. Kadınların söylediği şarkılar eşliğinde halaylar çekildikten sonra basın açıklamasına geçildi. Ardından misafirler söz aldı. İlk olarak Bulgaristan’dan **Bojuva Pavlova** konuştu: “Merhaba Türkiye’li kızkardeşlerim. Bu yürüyüşe Türkiye’den bir arkadaşım vasıtasıyla dahil oldum ve o arkadaşımın konuşurken farkettim ki,

Bulgar ve Türk kadınlar benzer problemlere sahip. Değerli kızkardeşlerim! Bizim Bulgaristan’da çok iyi bildiğimiz Türkçe bir söz var: “Teşekkür ederim komşu”. ‘Komşu’ sözcüğünü biz Bulgaristan’da da kullanıyoruz. Buraya, komşumuz olan Türkiye’li kızkardeşlerimizin mücadelesine destek vermeye ve Bulgaristan’daki mücadelemizi sizlere anlatmaya geldik. Biz Bulgar kadınları, işgücü piyasasında kadını güçlendirmek ve geliştirmek için mücadele veriyoruz. Biz aynı zamanda kadınların mesleki niteliklerini geliştirmek için daha iyi eğitim olanakları da sağlamaya çalışıyoruz, dahil olduğum örgütün başlıca amaçlarından biri bu.. Ve beraberinde siyasi yaşamda karar alma süreçlerine daha çok kadının katılması için de mücadele ediyoruz. Hepinizi tebrik ediyorum; teşekkürler, bize bu

fırsatı sağladığınız için. Dünyayı değiştirebilmemiz için ilk önce birleşmemiz gerekiyor. Son söz olarak şunu söylemek istiyorum: Dünyayı değiştirmek için gelin hep birlikte yürüyelim!”

Bu konuşmanın ardından alkışlar uzun süre susmadı. “Yaşasın kadınların kardeşliği!”, “Yaşasın kadın dayanışması!” sloganlarının ardından Azerbaycan’dan **İntizar Aertzimova** aldı sözü: “Merhaba hürmetli kardeşlerim. Ben Azerbaycan’daki sendikacı kadınlar adına katılıyorum. Arzu ederdim ki dünyanın her yerinde kadınlar azat (özgür) yaşasın, problemsiz yaşasın. Hepinize problemsiz günler diliyorum, arzu ediyorum ki bütün problemleriniz hallolsun. Yaşasın kadınların birliği!”

Basın açıklaması bittiğinde, KESK üyesi kadınların el emeği göz nuruyla hazırladıkları resim sergisini geçtik. Ardından Türkiye’nin dört yanından gelen sendika ve kadın kuruluşları temsilcileriyle toplantıya katıldık. Toplantı aralarında fırsat buldukça kadın temsilcilerle uzattık mikrofonumuzu.

Eğitilmiş Olmak Yeterli Değil

İlk sözü, Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası (Eğitim-Sen) İstanbul 6 Nolu Üniversiteler Şubesi Kadın Sekreteri **Mübeccel Karabat**’a verdik. Karabat, Dünya Kadın Yürüyüşüyle ilgili görüşlerini ve Eğitim-Sen’li kadınların beklentilerini şu şekilde açıkladı: “... Sendika şube yönetimi olarak çalışmaya başlamamız, kadın gündemi açısından oldukça yoğun bir döneme denk geldi. Kadın sekreterliği olarak kadınlara ilişkin birta-

kım çalışmalarımız devam ediyor... Ben, eğitilmiş de olsa her kadının bilinçlenmeye ihtiyacı olduğunu düşünüyorum. Özellikle sendikalı kadınlar arasında da hakların bilinmediğini düşünüyorum. Diğer sendikaların kadın sekreterleriyle katıldığım toplantılardan da aynı izlenimi edindim. Çalıştıkları kurumlarda haklarının ne olduğunu bilmeyenler var. Dünya Kadın Yürüyüşü'nün bu anlamda önemli olduğunu düşünüyorum. Bildirgede yer alan beş başlık altında toplanan barış, adalet, eşitlik, özgürlük ve dayanışma kavramlarının altını bir kez daha çizerek, özel olarak Eğitim-Sen'li kadınların, genel olarak tüm kadınların ne kadar ilerledikleri, ne kadar yol aldıkları ve önlerinde ne kadar yol olduğunu görmeleri açısından bu yürüyüşün iyi bir fırsat olduğunu düşünüyorum. Bir aydır yoğun olarak toplantılar sürüyor. Dünya Kadın Yürüyüşü'nden öncelikle şunu bekliyorum: Bu ortak bir kadın yürüyüşüdür, bütün kadınlar olarak Dünya Kadın Yürüyüşü'ne destek için ne yapabiliriz düşünmeliyiz. Yarından umutluyum. İyi bir katılım bekliyorum.”

Kadınlar da İyi Yönetici Olabilirler

Bulgaristan'da Cinsiyet Eğitimi, Araştırmaları ve Teknolojileri adlı kuruluş adına katılan **Bojuva Pavlova**'ya Petrol-İş Kadın dergisi adına görüşlerini ve Bulgar kadınların Dünya Kadın Yürüyüşü'nden beklentilerini sordüğümüzda şu cevabı verdi: Dünya Kadın Yürüyüşüyle kadın sorunlarına daha çok dikkat çekebileceğimizi düşünüyorum. Özellikle Bulgar toplumunda yasalarla verilen hakların hayata geçirilmesi için çalışıyoruz. Örneğin iş başvurusu yapıldığında, kaç yaşında olduğunuz çok önemli.

Özellikle 25 yaşındaysanız Bulgaristan'da kadın olarak iş bulmakta sorunlar yaşıyorsunuz. “Evlü misin?”, “Çocuğun var mı?” sorularına işverenin istediği cevabı vermezsen işin zor. 35'in üzerindeysen sorun yok, ancak 35'in altındaysan ve bekârsan, işe almadan önce özel hayatınla ilgili sorular soruyorlar. “Evlü olmayı düşünüyor musun?”, “Çocuk yapmayı düşünüyor musun?”... İşe girmeyi bir şekilde başarsan da, erkeklerin aldığı ücretten yüzde 25 daha az alıyorsun... Bulgaristan'da kadınların eğitim görme imkânı çok az. Özellikle sağlık konusunda çok eğitimsizler. Bulgaristan'da eğitim çok pahalı ve bu nedenle kadınların çoğu eğitim göremediği için işyerlerinde yükselmiyor. Bizim kuruluşumuz bu konuda da Bulgar kadınlarına destek olmaya çalışıyor. Kadınların yönetimlere gelmeleri için çalışıyor. Çünkü kadınlar daha mantıklı, daha pratik düşündükleri için evde de işte de iyi yönetici olabilirler. Teknolojik eğitim de aldıklarında çok daha güçlü olabilirler. Kadınların bu durumu değiştirmeleri için ayrıca politik yapılarda daha çok yer almaları gerektiğini de düşünüyorum.”

Değiştirebilme Gücü

Toplantı açılışını yapan Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu (KESK) Kadın Sekreteri Sevgi Göyçe, konuşmasında şunları söyledi: “Dünya Kadın Yürüyüşü, küreselleşme karşıtı bir harekettir. Neoliberal politikalara ve onun dünyada yarattığı yıkımda kadınlara düşen paya karşı kadınların seslerini yükselttiği, direniş hattını örmeye çalıştığı bir yürüyüştür. Diğer küreselleşme karşıtı hareketlerden ayrılan en önemli

yanı kadınların birbirini anlayabilme, dinleyebilme ve kollektif bir akli bir araya getirebilme gibi temel meziyetlere dayanmasıdır. Bu nedenle çok önemli olduğunu ve değiştirebilme özelliğinin bundan kaynaklandığını düşünüyorum. ... Küresel Kadın Yorgani, Avrupa'ya Türkiye'den gideceği için dünya kamuoyunun gözü kulağı burada. Sesimizi daha gür çıkarma şansımız yüksek... Türkiye'deki kadınların taleplerini meclise sunduk. Taleplerimiz çok gerçekçi talepler. Yoksulluğun önlenmesi, şiddetin durdurulması ve barışın sağlanması için neler yapılabilir gibi temel taleplerimizi eylem ve hareketle güçlendirmemiz gerekiyor...”

İstihdam da Sağlanmalı

Toplantı arasında görüşme imkânı bulduğumuz Mimarlar Odası Yönetim Kurulu Üyesi **Betül Uyar** ise Dünya Kadın Yürüyüşü'nden beklentilerini şöyle dile getirdi: “Türkiye'de kadınlar yeterince eğitim alamıyorlar. Eğitim alan kadınların istihdamı ise ayrı bir sıkıntı. Genel olarak bütün kadınlar anlamında bir istihdam sorunu yaşıyoruz. Peyzaj mimarı ve 20 yıllık kamu çalışanıyım. Şantiye koşullarında uzun süre çalışmış bir kadın olarak şantiye koşullarında çalışma konusunda kadınların geri bırakıldığını düşünüyorum. Ancak taleplerimiz bu kadar değil. Biz Ortadoğu'da barış talep ediyoruz. Cinsiyet ayrımcı politikaların ortadan kalkmasını talep ediyoruz. Bir başka dünyayı talep ederken sadece kendi adımıza değil, erkekler adına da istiyoruz. Ama bu konuda kadınların çabasının erkeklerden daha fazla olduğunu düşünüyorum...”

Tüm Taleplere 'Evet' Diyoruz

Birleşik Taşımacılık Çalışanları Sendikası (BTS) İstanbul Şubesi Kadın Sekreteri Ayşen Dönmez ise Küresel Kadın Şartı'yla ilgili görüşlerini şöyle özetledi: “Kadınların talepleri ortak bir noktada birleşiyor. Bu taleplerden hiçbirine hayır demek mümkün değil. Kadınlar eşit olmadığı için “eşitlik” istiyorlar. Adil bir dünyada yaşamadıkları için “adalet” istiyorlar. Özgür olmadıkları için “özgürlük” istiyorlar. Savaşlarda en çok ezilenler kadınlar olduğu için “barış” istiyorlar. Bu beş şartın hepsine de evet diyoruz. Küresel Kadın Şartı'nı destekliyoruz. ♀

Siyaset alanındaki uzun koşu

Hazırlayan:
Yard. Doç. Dr. Serpil Çakır
İstanbul Üniversitesi
Siyasal Bilgiler Fak.

Fransız İhtilali sonrasında siyasetle ilgilenen kadınlar giyotine gönderilmişti. Bugün siyasette yer almak isteyen kadınlar giyotine gönderilmiyorlar. Ama cinslerine yakışan erdemleri unuttukları, kendilerine sıkça hatırlatılabiliyor. Kadınların bertaraf etmeleri gereken gizli/açık birçok engel var.

“Yakın zamanda ve kısa bir süre içinde devrimci mahkeme kadınlara büyük bir ders verdi. Bu örnek şüphesiz kadınların hafızalarında yaşayacaktır. Zira her zaman tarafsız olan adalet, verilen derslerin acımasız olmasından yanadır”. Yukardaki alıntı, 19 Kasım 1793 tarihli, Fransız Le Moniteur Universal Gazetesi’nden alınmıştır. 1789’da gerçekleşen Fransız Devrimi, büyük devrim olarak adlandırılır. Bu adlandırmanın ardında yatan devrimin yarattığı etki ve getirdiği değişikliklerdir. Devrim sonrasında, “İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi” yayınlanarak, eski düzende haklara sahip olmanın dayandığı, soyluluk ve zenginlik gibi ayrıcalıklar ortadan kaldırıldı. Tüm insanların özgür, eşit ve kardeş olduğu ilkesi getirildi. Fakat, “insanlar” gibi bir cinsiyet belirtmeyen genel ifade bu ilkelerin sadece erkekler için düşünüldüğü, kadınların hariç tutulduğu çok geçmeden anlaşılacak, 17 Aralık 1789’da kadınların oy hakkından mahrum edildiği açıklaması yapılacaktır.

Bilgiç kadın tehlikeli

Yukarıdaki açıklama, bu mahkemelerden birinde alınan kararlarla ilgilidir. Bu dersin nasıl bir ders olduğu ve kime ders verildiğini anlamaya çalışmak için

açıklamayı okumaya devam edelim: “Akıllı kültürlü büyük tasarıları olan, paralı askerlere benzeyen yazarlarca kuşatılmış olan Ronald kadın, halka ve halkın seçtiği yargıçlara karşı küçümseyici soğukkanlılığı, yanıtlarının kibirli keskinliği, alaycı neşesi ve Adliye Sarayı’ndan Devrim Meydanı’na getirilirken gösterdiği metanet hiçbir acı anısının olamadığını kanıtlıyordu. Bununla birlikte o bir anneydi, ama doğanın üstüne çıkmak isterken onu feda etmiş, bilgiç olma arzusu cinsinin erdemlerini unutmasına yol açmıştı. Her zaman tehlikeli olan bu unutuş da onun idam sehpasında can vermesine yol açtı. Çoşkulu bir muhayyile ile doğmuş olan Olympe de Gouges ise, gerçekten tamamen uzak hayallerini, doğadan gelen ilham saymıştır. Devlet adamı olmak istedi ve

yasa onu cinsine yakışan erdemleri unuttuğundan dolayı cezalandırdı.” Olympe de Gouges, “kadınlara giyotine çıkma hakkı veriliyor da meclis kürsüsüne çıkma hakkı niçin verilmiyor” diyen, kadınların mağduriyetine 1791 yılında yayınladığı, “Kadın ve Yurttaş Hakları Bildirgesi”yle dikkat çekmeye çalışan bir kadındı. Yaşamı giyotinde son buldu.

Parlamentoda düşük temsil

Türkiye’de kadınların siyasete girme öyküsü 1908’de başlar. Kadınlar, Meclis-i Mebusan’ın açılışında, mecliste bulunmak için dilekçe vermişler, hatta kendilerine bu hak verilmezse İngiliz kadınlar gibi gösteriler yapacakları tehdidini savurmuşlardır. 1913 Osmanlı Müdafaa-i Hukuk-u Nisvan Cemiyeti’nin programına, bu hakkı ilke olarak koyamadık-

larını çünkü, öncelikle mahrum edildikleri, toplumsal yaşama, çalışma hayatına ve eğitim hakkına kavuşmak istediklerini, zamanı geldiğinde bu hakkı isteyebileceklerini söylemişlerdir. 1921 yılında bu amacı, derneğin programına almışlar, seçim hakkının verilmesini istemişlerdir. Cumhuriyet kurulduktan hemen sonra, 15 Haziran 1923 tarihinde, Kadınlar Halk Fırkası’nı kurmuşlardır. Ancak Nisan 1923’te kabul edilen seçim kanununda “Her erkek Türk seçme seçilme hakkına sahiptir” ibaresinin yazılı olduğu gerekçe gösterilerek, partiye valilikçe izin verilmemiştir. Bu tarihten on yıl kadar sonra, 1930 yılında yerel seçimlerde, 1934 yılında ise, genel seçimlerde kadınlara seçme ve seçilme hakları tanınmıştır.

1935-1946 yıllarını kapsayan tek parti döneminde yapılan üç seçimde kadınların sayısı nispeten çoktu. Sırasıyla 1935’te 18, 1939’da 15 ve 1943 seçimlerinde 16 kadın parlamentoya girdi. Çok partili yaşama geçtikten, siyaset rekabete açıldıktan sonra, kadın milletvekili sayısında azalama görüldü. Son 2002 seçiminde kadın milletvekili oranı %4.4 oldu. Ancak sayı olarak fazla olsa da, oran olarak 1935’deki %4.5 oranına hiçbir zaman ulaşamadı.

Her sendikada bir kadın bürosu

Türk-İş Kadın Emeği Platformu'ndan bahsetmiştik... Geçtiğimiz günlerde platform komisyonları raporları bir kitapçık halinde yayınlandı... İçinde bizleri çok ilgilendiren olumlu gelişmeler var... Platform mimarlarından Türk-İş Kadın İşçiler Bürosu uzmanı Şule Özkuzukıran'la Ankara'da görüştük...

Necla Akgökçe

Türk-İş Kadın Bürosu uzmanısınız, Türk-İş bünyesinde kadın bürosu ne zamandan beri var, bize kısaca faaliyetlerinizi de anlatabilir misiniz?

Büronun tam kuruluş tarihini bilmiyorum. Ben 2000 yılından beri görev yapıyorum. Faaliyetlerimiz eğitim seminerleri, yayınlar, güncel gelişmeleri takip edip o konuda eylemler hazırlamak ve ortak eylemlere katılmak şeklinde sürüyor...

Tek kişi misiniz ?

Kadın bürosu olarak tek ben çalışıyorum. Seyhan Erdoğan zamanında çok iyi çalışmalar yapılmış. Bir süre büroya kimse bakmamış... Daha sonra Rahime Akdoğan çalışmış... Göreve geldikten sonra düşüncem yayın açısından belli bir noktaya geldikten sonra kadın komiteleri kurmaktı. Bu komiteler sayesinde, genel merkezle sendikalar arasındaki iletişimi sağlayabiliriz, diye düşünüyordum. Buna çok da cesaret edemiyordum çünkü daha önce böyle bir çalışma yapılmış fakat yürümemişti. Denenmiş ve başarısız olmuş şeyi tekrar gündeme getirmek başarısız olma riskini göze almak demektir. Geçtiğimiz Eylül ayının 14'ünde kadın örgütleri TCK'ile ilgili bir eylem yaparak Meclis'e yürüdüler. Orada sivil toplum örgütleri olarak çok şey kabul ettirdik, bu bizim cesaretimizi artırdı...

Kadın örgütleri açısından başarılı bir eylemdi...

Evet, taleplerimizin büyük bir çoğunluğunu kabul ettirdik ama kabul ettiremediğimiz şeyler de var. Daha iyi organize olup daha iyi bir işbirliği içinde olsaydık, daha güçlü olurduk diye düşünüyorum... Türkiye'de kadın gerçeği bir vitrin görüntüsü içinde ne yazık ki... Durum böyleyken tek başımıza bir şey başaramazsınız. Biz hangi konfede-

rasyona bağlı olursak olalım, kadınlarla ilgili meselelerde rekabet etme lüksümüz yok. Hep bir parola kullanıyorum :“Rekabeti azaltıp işbirliğini artırmak zorundayız”. Kadın konusunda bireysel davranamayız, kadın hareketi açısından hepimizin bu özveride bulunması gerekiyor. Kadın emeği konusunda da bu böyle kadın emeği çalışmalarına bir şey katabilmek adına kurumsal işbirliklerine gidilmesi zorunlu... İşte Kadın Emeği Platformu bu süreçten doğdu...

Kadın Emeği Platformu düşüncesi kimden geldi?

Projeyi ben hazırladım... Ve bu proje şimdiye kadar burada yaptığım işlerin dörtte üçünü kapsar nitelikte. Projede Uluslararası Çalışma Örgütü ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu Ajansı bizim ortağımız oldular. ILO Türkiye temsilcisi Gülay Aslantepe bu süreçte en büyük destekçimiz oldu. İpi birlikte

göğüsledik ve her şeyde vardı. Onun yardımları olmasıydı proje yürümezdi. 21 Kuruluş var. Biliyorsunuz, Sayın Semra Sezer'in himayelerinde gerçekleşen bu projeyi Türk kamuoyuna 8 Mart'ta tanıttık. O tarihten itibaren de komisyonlar kurulup, çalışmalara başlandı. Kadın emeği ve eğitim, sağlık, çalışma hayatı, hukuk, kadın emeği ve sendika... Kadın emeği diye tekrar ediyorum, çünkü tüm bu komisyonlar emek bazlı komisyonlar. Biz “kadın emeği ve eğitim” derken genelde Türkiye'deki kadın eğitimini kastetmiyoruz, kadını çalışma hayatına çekmek için yapılması gereken eğitimi düşünüyoruz. Bu, kadını çalışma hayatına yönlendirecek, çalışma hayatında kariyer kazanmasını sağlayacak bir eğitimidir. Kadın emeği ve sağlık derken yine aynı biçimde çalışan kadın sağlığından bahsediyoruz... Komisyonlar Mayıs ayına kadar çalıştılar ve raporlar hazırlandılar.

Raporları içeren kitapçığımızı 18 Mayıs günü basına deklare ettik..

Raporda yer alan öncelikli kararları sıralayabilir misiniz?

Basında da çok yer alan en flaş karar, Türk-İş’de kadın işçi bürolarının kurulmasıydı. Bu çok önemli bir karardı. Türk-İş bünyesinde sendikal bazda kadın işçilerle ilgili veri toplamada çok çok zorlanıyoruz. Kadın işçiler bürosu olarak bir veri bankası oluşturmayı çok istiyoruz. Her sendikada bir büro olursa direkt onlarla temasa geçeriz. Her büronun bu tür çalışmaları olursa, döner veri bankası oluşturmak çok daha kolay olur... Bu açıdan kadın işçiler bürosu çok önemli. Sendikalarda kadın işçiler bürosu kurulamazsa bile en azından kadın emeği platformu için bir temsilcisi tayin etmeleri çok önemli. Kadın emeği platformu bir taraftan sendika dışında kuruluşlarla çalışırken diğer taraftan da sendika içindeki kuruluşlar çalışmaları...

Bu merkezi bir karar mı yoksa sendikalar kendileri mi önerecekler, basında Türk- İş Kadın Emeği Platformu sendikalarda bürolar kuracakmış gibi yansıtıldı?

Hayır hayır, öyle değil. Bu her şeyden önce Türk-İş Genel Merkezi adına verilmiş bir karar. Bu, bizim konfederasyonumuzu bağlar. Sayın Genel Başkanımız sendikalarımızda kadın işçi bürolarının kurulması için gereken

çalışmaları başlatmak üzere talimatını vereceğini açıkladı. Yani hiç kadın işçisi olmayan bir sendika için mesela Bir Liman-İş gibi bir sendika için kadın bürosu kurun demek çok mantıklı değil, ama 24 bin kadın üyeye sahip Tekstil Sendikası için böyle bir çalışmanın yapılması gerekiyor belki.

Kadın işçiler büroları sendikalardan kadın verileri toplamanın dışında kadınların örgütlenme işlevini de yüklenemez mi?

Tabii ki yapabilir. Bu da amaçlarından biri. En önemli amacı da ev eksenli çalışanlar...Ev eksenli çalışan kadınların sayısını bilmiyoruz. Kadın emeğinin en çok sömürüldüğü alanlardan biri, bunların öncelikli olarak kayıt altına alınabilmesi gerekiyor. Ev eksenli çalışan kadınların örgütlenmesi de mümkün. Bizim üst örgütümüz ICFTU bunu yapıyor. Ben ICFTU ve ETUC temsilcilerine bu konuda çalışma yapacağımızı söylediğimde çok büyük memnuniyetle karşıladılar. Hemen böyle bir çalışmaya başlayacağız. Ev eksenlilerin kayıt altına alınması, kadın örgütlen-

mesi ve Türk-İş için en büyük faydalarımızdan biri olacak...

Batıda sendikalarda kadınlar ayrımcılığa uğrayan kesimler olarak grup halinde örgütleniyorlar. Orada yapılan işler kadın grubu tarafından destekleniyor... Bana sanki ideali buymuş gibi geliyor...

Geçen yıl 21. Yüzyılda Çalışan Kadınlar Kurultayı hazırlamıştık. Alınan kararlar arasında kurumlar arası işbirliğini güçlendirmek vardı. Bu yıl Kadın Emeği Platformu da ona istinaden oluşturuldu. Adım adım gidiyoruz.

Kadın bürolarına erkekler getirilirse peki?

Fark etmeyeceğini düşünüyorum. O büroya gelecek olan kişi kadımla ilgili misyonunu yerine getirdikten sonra sorun yok. İster kadın, ister erkek olsun... Bu durumu da kadın erkek eşitliğine yönelik bir adım olarak değerlendirebiliriz. Kadınlarla ilgili yapılan platform toplantılarında erkek katılımcıların çok iyi olduğunu gördüm. Özellikle sendikalarda kadın sorununa sırf kadımlarla cevap arayamayız. Erkeklerle çeşitli konularda paylaşım içindeyssek, bazı işleri birlikte yapıyorsak ve büyük bir grup da erkeklerse o zaman onları dikkate almak zorundayız... Örneğin ev işlerini paylaşmıyor, kadının ilerlemesine izin vermiyorlar, iş hayatında yükselme imkânlarını tikiyorlar, bunları yaratan erkeğe bence bu sorun alanında bu platformda erkekle birlikte çalışmamız daha güzel, sağlıklı sonuçlar verir.

Bundan sonra neler yapacaksınız?

Komisyon çalışmalarında kısa, orta ve uzun vadeli kararlar alındı... Bu çalışmalar bizim yol haritamızı belirliyor. Sorun alanları tespit edildi. Çözüm önerileri ortaya kondu, artık bu kararları uygulamak için adım atmaya, onları uygulamaya çalışacağız. Kısa vadeli kararlar için 8 Mart 2006'yı tarih olarak belirledik. Samsun'da bir eğitim merkezimiz var orası restore edildi. Kadın Emegi Platformu olarak hep birlikte yaptığımız işleri 8 Mart'ta orada paylaşacağız...

Avrupa Parlamentosu'nda kadın raporunu hazırlayan Emine Bozkurt'un da büyük desteği var Kadın Emegi Platformu'na. Orada bir lobi yapıyor...Türkiye'de sendikalardan gelen kadınlarla birlikte Avrupa'da da ortak bir proje gerçekleştirecek.

Siyasi alanda kota uygulamaları var, çalışma yaşamı ve sendikalar için kota konusunda neler düşünüyorsunuz?

Kota kadın sayısını, örgütlenmesini artırır. Bizim için de geçerli bu... Türkiye'de 35 sendika var. Yönetimde üç kadın vardı biri gitti, iki kadın kaldı.

Kadın işçiler kadın olmaktan kaynaklanan bazı zorluklar yaşıyorlar, bu zorluklar toplu sözleşmelere yansımıyor, bu konuda neler düşünüyorsunuz?

O nedenle de kadın temsilci olsun, kadın bürosu olsun istiyorum çünkü toplu sözleşmeye ulaşamıyorsunuz ki. Büro kurulduğu taktirde oturacağız, o insanlara siz mutlaka toplu sözleşmelerden haberdar olacaksınız, siz sayısal verileri alacaksınız, siz kadınlarla sağlık sorunları nedir diye konuşacaksınız, diyeceğiz. Kadınları örgütlenme konusunda da bilinçlendireceğiz. Gaziantep de iki işçi konuşuyorlarmış biri " ne gerek var sendikaya patronum her Ramazan benim erzağımı veriyor" demiş diğeri "sen sadaka gibi mi alıyorsun kumanyanı benim toplu sözleşmem de var zaten" diye karşılık vermiş ona. Bunun gibi basit ayrıntılarla işçiyi örgütlenme konusunda teşvik etmemiz lazım. Kadınlara yasalarla ilgili bilgi veren eğitimler

yapmalıyız. TCK değişti, 4857 Sayılı Kanun değişti, Medeni Kanun değişti, bu konularda kadınları bilinçlendirecek eğitimler yapmalıyız.

Kadınlara ilgili erkeklere de bir eğitim verilmeli mi?

Evet tabii ki. Çalışma hayatı raporu çıktı mesela, ben bunu erkek arkadaşların da okumalarının çok yararlı olacağını düşünüyorum. Kadın sorunu diye bağırduğumuzda feminist hareketle karıştırılıyorsunuz, oysa emek hareketi apayrı bir şey. Ben onun çok ayrı düzlemde ele alınması gerektiğini düşünüyorum. Emek adına, kadın erkek birlikte çalıştığımız zaman bir şeyler olabilir zaten. Erkeği duyarlı hale getirmek, kadını da ikincillikten boyun eğme durumundan

uzaklaştırmak gerekiyor. Kadın akıllı bir mücadele vermesi, sabırla mücadele etmesi gerekiyor.

Son günlerde tartışılan kadın programları ile ilgili ne düşünüyorsunuz?

Ben kadın programlarını sağlıklı bulmuyorum. Elazığ'da vurulan kadın çok içler acısı. O olay olmadan da ben bu programları sağlıklı bulmuyordum çünkü programları yapanlar işin uzmanı değil. Kadınları çok pervasızca yönlendiriyorlar... En son bu olayda git Elazığ'a vali sana yardımcı olacak deniliyor, resmen ölüme yollanıyor kadın. Reyting uğruna yapılıyor bunlar. Ben bu işlerin daha uzman eller tarafından yapılmasını istiyorum.

Petrol-İş Kadın okurlarına neler söylemek istersiniz son olarak?

Derginizi her yerde söylüyorum, bizim gurur vesilemiz o. Ben ağzımı açmadan herkes söylüyor zaten üniversitede çalışan akademisyenler, tek tek kadınlar herkes Petrol-İş'in bir kadın dergisi çıkarmasından çok memnun. Umarım daha da gelişecek güçlenecek dergi. Başarılar diliyorum. ✂

Kadın istihdamına destek

Komisyon kararları izlenilecek yol haritasını gösteriyor... İşte kadınlara yönelik geliştirilen çözüm önerileri:

* Bütün eğitim kurumlarında kız ve erkek öğrencilere toplumsal cinsiyet duyarlılığını arttırmaya yönelik eğitim verilmelidir.

* Çalışma yaşamında kadınlara girişimcilik ve özgüven eğitimi verilmelidir. İstihdam konusunda hangi sektörde kadınlara yönelik işler

olduğu ortaya çıkarılarak iş piyasası analizi yapılmalı, İŞKUR tarafından yapılacak çalışmalarla iş kollarındaki açıkların belirlenmesiyle kadınların nerelere yönlendirileceği belirlenmelidir.

* Her iş yerinde yasalarda tanımlanmış olan "işyeri sağlık birimleri" oluşturulmalı, varolanların güçlendirilmesi sağlanmalıdır.

* Sendikaların çalışan kadınların sorunlarına daha duyarlı hale getirilmesi için uzmanlardan da destek alınarak çalışma grupları oluşturulmalıdır.

* AB'nin işsizlikle mücadele için geliştirdiği istihdam stratejileri dikkate alınmalıdır.

* Kamu kurum ve kuruluşlarının bünyesinde "Kadın erkek eşitliği büroları" oluşturulmalıdır. Sendikal eğitimlere kadın üyelerin katılımı sağlanmalı ve yaygınlaştırılmalıdır.

* Toplu iş sözleşmelerinde kadın üyenin kadın olmaktan kaynaklanan sorunları tanımlanmalı ve çözüm üretilmelidir.

* Çalışan kadınların sendikalarda örgütlenmesini destekleyen projeler üretilmelidir.

Güçlerimizi Birleştirelim

Türkiye’de kadın sığınakları denilince ilk akla gelen isim, Mor Çatı’dır. 15 yıldır şiddete maruz kalmış pek çok kadına destek olan Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı’nı tanıtalım, tanıyalım istedik... Mor Çatı gönüllülerinden, Ülfet Taylı, Siper Güvenç ve Fatma Budak’la, kadına yönelik şiddeti, dayanaklarımız ve gücümüzü konuştuk.

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı ne zaman ve kimler tarafından kuruldu?

Ülfet: Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, 1990 yılında kuruldu. Erkek egemenliğinin en yaygın biçimlerinden biri olan kadına yönelik şiddetin ancak kadın dayanışması ile aşılabileceğini düşünen kadınlar Mor Çatı’da yaygın bir kadın gönüllü ağı oluşturdular. O günden bu güne çalışmalarını sürdürüyor.

Mor Çatı’da şiddete uğrayan kadınlara ne tür destekler veriliyor?

Ülfet: Mor Çatı’ya başvuran kadınlarla ilk görüşme Mor Çatı gönüllüleri tarafından yapılır, biz buna ‘gönüllü desteği’ diyoruz. Kadınların umutsuzluğu, suçluluk duygusunu, utanç ve korkuyu yenebilmeleri için psikologlar tarafından psikolojik danışmanlık da veriliyor... Yasal haklar konusunda ise gönüllü avukatlarımız yardımcı oluyorlar... Ayrıca iş danışmanlığı, özgüven geliştirici destek grupları, kadınlara yönelik savunma tekniklerinin bilgisinin paylaşılması da verilen destekler arasında yer alıyor.

Sizle nasıl iletişim kuruyorlar?

Ülfet: Mor Çatı, kadına yönelik şiddet konusunda çalışma yapan ilk kurumlardan ve adı da akılda kolay kalıyor... O nedenle ilk akla gelen isim oluyor. 118 de, karakollar da,

belediyeler de herkes biliyor... Onlar yönlendiriyorlar.

Ama burada sığınma desteği verilmiyor artık değil mi?

Ülfet: Şu anda verilmiyor. Sığınak 1995- 1998 yılları arasında açık kaldı. Şu anda maddi nedenlerden dolayı kapalı. Bina var ama binanın onarımı gerekiyor. Orayı tekrar sığınak haline getirmek için destek arayışı içindeyiz.

Şiddete uğrayan kadınlarla ilk iletişimi nasıl sağlıyorsunuz?

Siper: Çok az kadın çatı kapı geliyor, ilk temas telefonla sağlanıyor. Genellikle ağlayarak açıyorlar telefonu... Ağlamaya başladığında susmanız, dinlemeniz, onu beklediğinizi hissettirmeniz, ilk adım... Bu aşamada güven duyması, destek olunacağını bilmesi çok önemli. Daha sonra da dışarı çıkmasını buraya gelmesini istiyoruz. Buraya gelmeye karar verdiğinde ise telefonla kim

görüşmüşse o arkadaş üzerinden ilişkinin yürümesini tercih ediyoruz genellikle.. Psikoloğluk yapmıyoruz. Dikkat ettiğimiz en önemli şey onu anlayarak dinlemek, destek olacağımızı belirtmek ve onun da anlaşıldığını hissetmesi. O istediği taktirde psikoloğa veya avukata yönlendiriyorunuz.

İlk teması Mor Çatı gönüllüleri mi sağlıyor ?

Ülfet: Evet. Mor Çatı gönüllüsü olmak için belli bir eğitimden, atölye çalışmasından geçmek gerekiyor. Bu atölye çalışmalarında şiddet, kadına yönelik şiddet nedir, nereden kaynaklanır, kadınlar şiddete uğradıklarında neler hissederler, onları nasıl dinleyebilirsiniz, nasıl ilişki kurmanız gerekir, üzerine konuşuyor, deneyimlerimizi diğer kadınlarla paylaşıyoruz... Uzmanlar, psikologlar da bu konularda gönüllülere bilgi veriyorlar.

Yani Mor Çatı gönüllüsü kadınlar belli bir eğitimden geçmiş oluyorlar.

Mor Çatı’ya gelmek zor değil mi kadınlar için?

Ülfet: Telefonla görüşürken “Oraya nasıl gelebilirim, orası çok uzak, ben gelemem” diyor başvuru yapan ama sonra birlikte düşünürken, buraları bilen bir arkadaşı aklına geliyor ve “şu arkadaşım ile gelebilirim” diyor... Burada konuşurken de onun daha önce aklına gelmeyen seçenekleri birlikte ortaya çıkarabiliyoruz.

Yani telefonla konuşma, bir nevi güçlendirme oluyor?

Siper: Bulunduğu yerden Taksim’e otobüs olup, olmadığını soruyoruz önce, varsa: “Şurada inin. Camiyi kime sorsanız bilir, ondan sonra şöyle yapacaksınız” gibi ayrıntılı bir biçimde anlattığınızda aşama, aşama güven kazanıyor... Son senelerde eskisi gibi zorlanmıyorlar. Kadınlar dışarı çıkmaya başladılar. Eskiden daha zordu şimdi artık daha rahat gelebiliyorlar.

Ülfet: Bundan yirmi yıl öncesinde aile içi şiddet daha meşru görülüyordu. Yirmi yıl içinde daha az meşru sayılmaya başlandı...

Burada destek gören kadınlar daha sonra sizi arıyorlar mı?

Siper: Başvuranların çoğu sonradan arıyor, ne yapıyor-

lar, ne ediyorlar anlatıyorlar... Zaten destek süreci sonucunda bazı sınırlar koyarak genellikle arkadaş oluyoruz. Dayak, evi terk etme, geri gitme, sonra tekrar dayak, bu süreçten çıkmaları seneleri buluyor... Kadınlar bir ilişkiden çok kolay kopamıyorlar. Ailelerini, çocuklarını düşünüyorlar. Bunların çoğu yavaş yavaş, sabırla halledilmesi gereken şeyler.

Ülfet: Burada gönüllü çalışan kadınlar daha en başında destek için gelen kadınlarla kendi aralarına kesin çizgiler koymuyorlar. Çünkü, erkek şiddetinin tüm kadınlara yönelik bir şey olduğunun, bizim de her an böyle bir şiddetle yüz yüze geleceğimizin bilincindeyiz. Dolayısıyla başvuran kadınların bir bölümü bir süre sonra burada da başka kadınlara destek olmak için gönüllü hale geliyorlar.

Biz burayı bir yardımseverler örgütü olarak görmüyoruz. Başka kadınlara yardım etmemizin dışında kendimiz için de bir şeyler yapıyoruz. Hem kendi yaşadıklarımızın bilincine varmak hem de diğer kadınlarla dayanışmak...

İş danışmanlığı da veriyorsunuz, iş buluyor musunuz?

Siper: Bazı sivil toplum örgütleri bize eleman için başvuruyorlar. Genellikle çocuk ve hasta bakımı işleri oluyor bunlar. Bu konuda çok çok dikkatli olmak lazım. Sığınmak için başvuran kadınları, çocuk ve hasta bakıcılığı gibi işlere çok yönlendirmek istemiyoruz.

Fatma: Evinden çıkan kadınları, bir başka eve yönlendirmeyi politik olarak doğru bulmuyoruz. Ama geçici bir dönem bu bilgiyi satabiliyorsa, buna da karşı değiliz. Bu becerinin parayla satılması başka bir şey çünkü. Mesela "Yatalak annem var, bakacak kadın arıyorum" diyor biri, dayağa maruz kalan kadının bu durumda ev sorunu da çözülmüş oluyor. Geçici bir süre

için iyi. Ama uzun vadede, Siper'in dediği gibi kamuya açık işlere yönlendirmeyi tercih ediyoruz.

Ülfet: Sonuç olarak, sivil toplum örgütleri, sendikalar, kadın kuruluşları elemana ihtiyaçları olduğunda Mor Çatı'yı aradıklarında biz onlarla şiddete uğrayan kadınları buluşturabiliyoruz.

Örneğin Balıkesir'den sizi bir kadın aradı, akşam kocası gelecek, onu dövecek, bu durumda ona nasıl destek veriyorsunuz?

Fatma: İlk dönemde hem yasalar farklıydı hem perspektifimiz farklıydı, kadını şiddet ortamından uzaklaştırıp, güvenli alanlarımıza çekmeye çalışıyorduk. Ama şimdi 4320 (Ailenin Korunmasına Dair Yasa) gibi yasaların da varlığı ile kadını kendi bulunduğu yerde, sürekli yaptığı şeylerin ortasında güçlendirebiliyoruz... Gerçekten de kadınlar bütün hayatlarını orada örmüşler, her şeyleri evlerinde. Koca dayak atıyorsa problemi yaratan o. O halde problemi yaratan terk etsin diyoruz... Ama bir politika olarak çocuklar ve kadınlar için evinde düzeninde kalmak çok çok önemli. Bu arada kadınlarla konuşup onları güçlendirmek ve farkındalığı artırmak anlam kazanıyor. Bu durumun sığınaklardan daha iyi bir nokta olduğunu düşünüyorum. Dünyada da genel olarak böyle bir eğilim var sanıyorum.

Siper: 4320 sayılı yasa kullanılması gereken bir yasa. Şiddet yaşadığın için sana şiddet yaşatan adamı evden atabilirsin. Bunun için karakol, aile mahkemesi, savcılık her yere başvurabilirsin. Bunları yaptığında kocan sana, çocuklara yaklaşıyor. Yaklaştığı zaman hapis cezası var. Bu arada tedbir nafakası bağlanıyor kadına, erkek kirayı ödemek zorunda kalıyor.

Fatma: 4320 sayılı yasa gereğince hakim hiçbir inceleme yapmaksızın müraعات halinde

şiddeti uygulayanı anında evden uzaklaştırıyor. Rapor filan gerekmiyor. Önce kadının can güvenliğinin sağlanması geliyor. Mahkeme kararını alıyor, karakola veriyor, karakolda "gelemem edemem, aile meselesidir filan" denmiyor artık. Anında gelmek zorundalar.

Siper: Komşunun şikayeti üzerine bile harekete geçmek zorundalar. Bunu maalesef, savcılar, polisler bile bilmiyor.

Fatma: Bu, bir reform ama bir tarafıyla daha da geliştirmek gerekiyor. Eş diye geçiyor yasada, bu durumda nikahsızlarda sorun çıkıyor. Birlikte yaşayanların da yararlanması gerekiyor. Bunu bir yasal hak olarak ciddiye almak zorundayız.

Siper: Kadınlara kolaylıkla şunu söyleyebiliriz artık. "O ev sana ait bir ev, kocan gelirse geri çevir". Hemen savcılığa, aile mahkemesine başvur, karakola git, 4320'yi uygulamaya çalış. Bu senin hakkın, sen değil kocan çıksın o evden. Bu kadınlara keyif de veriyor.

Fatma: Sığınaklar mutlaka olmalıdır. Kocanın apartmanında oturuyorsan, bütün ailesi bu apartmanda bulunuyorsa, buyur onu uzaklaştır. Bu ve bunun gibi durumlarda sığınak çok gerekli.

Biz reformcu değiliz ama lehimize yasalar varken, bunları kullanmak iyi bir şey. Olduğu yerde güçleniyor kadın. Diğer yandan bir kadın mahallede

böyle bir karar aldığında, diğer kadınlara örnek oluyor, kocaların hepsine de bir şey, denilmiş oluyor. "Ayşe dayak atan kocayı evden gönderdi", denildiğinde, bu, kararı alan kadını olduğu gibi diğer kadınları da güçlendiriyor. Kadın kendi alanında kalıp mücadele ettiğinde, biz de yardımsever derneği olma durumundan çıkıp başka faaliyetlere yöneliyoruz. Bizim sözümüz, gücümüz ona değişiyor, onun gücü bize değişiyor, karşılıklı güçleniyoruz.

Son dönemde nelerle uğraşıyorsunuz?

Fatma: 4320 sayılı yasanın duyurulması için çok yönlü bir faaliyete girmek istiyoruz. Bunu başka kadın gruplarıyla birlikte yapmak istiyoruz.

Petrol-İş Kadın dergisi okurlarına neler söylemek isterdiniz?

Sendikalarda kadın yayınlarının olmasını çok destekliyoruz. Diğer sendikalara da örnek olmasını ümit ediyoruz. İşçi kadınlar, kadın olmaktan kaynaklanan sorunlar yaşıyorlar bizler bunlar üzerinde vurgu yapılmasını doğru buluyoruz...

Sendikaya üye olacak kadar emeğinin bilincinde olan kadınların, evdeki görünmeyen emeklerini ve kadınlık durumlarının farkındalığını artıracak bir yayını olduğu için de ayrıca destekliyoruz... ♀

Metal işçisi kadınların dünya konferansı

Uluslararası Metal İşçileri Federasyonu'nun (IMF) Viyana'da 22- 25 Mayıs 2005 tarihleri arasında yapılan 31. Dünya Kongresi çerçevesinde 21 Mayıs Cumartesi günü bir kadın konferansı gerçekleştirildi. Tüm dünyadan metal işkolunda çalışan 130 kadın sendikacının katıldığı konferansta, kadınlar için daha fazla hak, daha adil ücret ve iş koşulları gibi konular tartışıldı.

“Hepimiz geldiğimiz ülkelerdeki kadınları harekete geçirerek onların sendikalarında daha fazla yer almalarını sağlamalıyız. O zaman IMF içinde de daha fazla temsil edilebiliriz.” diye sesleniyordu kadınlara Güney Afrika'dan katılan Selina Tyik-

we, açılış konuşmasında. IMF Başkanı Jürgen Peters ise federasyon içindeki kadın çalışmasından bahsederek şöyle devam etti “Ortak eylemliliklerde ve konferansta daha fazla kadın olmalı. Ama kadın sayısı her geçen gün artıyor ve biz doğru yolda

ilerliyoruz. Kadınların IMF içinde daha fazla söz sahibi olmalarının tam zamanıdır”. Konferansta daha sonra söz alan IMF Genel Sekreteri Marcello Malentacci, IMF içinde kadınların iş ve tartışma alanlarında daha fazla temsil edilmesi gereğinin

altını çizdi ve “Kadınlar yalnızca kadınlara ilişkin meselelerde değil, her türlü adaletsizlik karşısında da seslerini yükseltmeli, görüşlerini dile getirmelidirler” dedi.

Yöneticilerden sonra söz alan IMF Eşit Haklar Birimi Yöneticisi Jenny Holdcroft, birimde bir yıl içinde yapılan çalışmaları bir rapor halinde sundu. Bu süre zarfında IMF içinde atılan devasa adımlara vurgu yapan Holdcroft, kadınların hem sendikal yaşamın değişik alanlarında hem de yönetim kademelerinde sayılarının giderek arttığını söyledi.

IMF'nin Avustralya'nın Sidney kentinde yapılan bir önceki konferansına kadınların yüzde 11 oranında katıldığını belirten Holdcroft, Viyana'daki konferansta bu sayının yüzde 20'ye çıktığı haberini verirken, sevincini açıkça gösteriyordu.

IMF içinde elektronik endüstrileri gibi kadınların yoğun olarak çalıştığı branşlarda örgütlü olan sendikalarda, kadın katılımcı sayısında

herhangi bir artış olmadığına da dikkat çeken Holdcroft “Pek çok sendika sahip olduğu kadın potansiyelini yeteri kadar kullanmıyor. Sendikal hareket içinde kadınların aktif olarak yer alması, önümüzdeki yılların en can alıcı konusu. Bu konuda federasyon üyesi sendikalara gereken destek verilecek” dedi.

Küreselleşme kadınları kötü etkiledi

Konferansın öğleden sonraki bölümünde gerçekleştirilen panelin konusu “Küreselleşme ve Kadın Emeği”ydi. Friedrich Ebert Vakfı’nın Bonn temsilcisi Gisela Notz, küreselleşmenin kadınlar üzerine etkilerine değindi. Küreselleşmenin kadınlar üzerindeki etkilerinin pek çok uzman tarafından gözden kaçırıldığını, küreselleşmenin cinsiyetlere özgü sonuçlarının en az ekonomik ve politik sonuçları kadar önemli olduğuna dikkat çeken Notz, bu konuda sendikaların da özel önlemler geliştirmesi gerektiği söyledi.

Panel çerçevesinde katılımcıların bir bölümü farklı bakış açılarından kendi deneyimlerini aktardılar. Bütün konuşmalar, küreselleşmenin dünyanın her yerinde kadınlar için olumsuz sonuçlara yol açtığı, Brezilya’dan İsviçre’ye kadar klasik işbölümünü artırdığı noktasında birleşiyordu. Küreselleşme kadınlar için düşük ücretli statülü çalışma demektir.

Hindistan’dan Sanjyot Vad-havkar ülkesinde kadınların sendikalara üye olmadıklarını, bu nedenle de sendikal yapılarda temsil oranlarının düşük olduğuna dikkat çekerek durumun nedenlerini şöyle sıraladı:

“Kadınların büyük bir bölümü haklarının bilincinde değiller. Özellikle serbest ticaret bölgelerinde çok kötü şartlarda çalışıp, aşırı sömürüye maruz kalıyorlar. Serbest ticaret bölgelerinde çalışan kadınları örgütlemek için özel çaba harcıyoruz ama işlerini kaybetmekten korktukları için sendikaya

sıcak bakmıyor... Biz yine de bilgilendirmek, dayanışmak için sık sık onları ziyaret ediyoruz, olumlu geri dönüşler almaya başladık.”

Kadınları sendikalara çekebil-mek

Avustralya’dan konferansa katılan Ann Donellan, küreselleşmenin bir sonucu olarak Avustralya’da da kadınların giderek daha tehlikeli iş ilişkileri içine girdiğini anlattı ve “Kadınlar, hiçbir sosyal hakka, izne, ebeveyn iznine sahip olmadan geçici işçiler olarak çalışıyorlar” dedi.

O da pek çok kadının sendikaya üye olmaktan çekindiğinin altını çizdikten sonra yaptıkları çalışmaları özetledi: “Kadınları sendikaya çekebilmek için onları ilgilendiren pek çok konuda kampanyalar, özel projeler ve çalışmalar örgütledik.”

Daha sonraki konuşmacı Brezilya’dan Emilia Valente’ydi. Valente gülerken küreselleşmenin bazen işe yaradığını, onun sayesinde sendikalarda toplumsal

cinsiyet üzerine konuşmaya başladıklarını anlattı “Üzerinde çalışacağımız veri tabanına, bilgiye ve her türlü argümana sahibiz. Ama Brezilya’da da durum aynı, kadınlar ucuz, düşük vasıflı ve sosyal güvenliği olmayan işlerde çalışıyorlar.”

İsviçre adına konuşan Fabienne Blanc-Kühn’ün söyledikleri Batı’nın zengin ülkelerinde de kadınların durumlarının pek farklı olmadığını gözler önüne seriyordu. Kühn İsviçre’de çalışan kadınların yüzde 80’inin sosyal alanda istihdam edildiğini, 150 bin kadının ise saat imalat endüstrisinde çalıştığını anlattı... Saat endüstrisi için kadın çalışmasının olmazsa olmaz koşul olduğunu belirten Kühn, çok geniş bilgilerine rağmen kadınların, diplomaları olmadığı için esnek ve ucuz işgücü olarak buralarda kötü koşullarda çalıştığını söyledi.

Konferansta, sendikalarda kadın kotasına da değinildi... Brezilya Metal Sendikası’nı temsilen konuşan Emilia Valente, kadınların sendikaların tüm kurullarında yüzde 30 oranında temsil edilmesi gerektiğini söyleyerek şöyle konuştu: “Bana erkekler ‘kadınlar sendikalarda aktif olarak çalışmak istemiyorlar’ dediklerinde şöyle cevap veriyorum: Bir şey yapmak istemiyor değiller, yalnızca sendikada istenildiklerine dair daha fazla belirti verilmesini arzu ediyorlar... Bunun için de bazı şeylerin değişmesi lazım.”

Kadın konferansında bu tür verimli tartışmalar yapılırken, IMF Kongresi’nde de sevindirici bir gelişme yaşandı. Kongre bağlamında ilk kez 8 kadın yönetim kurulu üyesi olarak seçildi.

Derleyen: Necla Akgökçe

Türkiye'deki kadınlar gelir yoksulu

Pek çok kadın bir işte çalışmasına rağmen ya gelir elde edemiyor, ya da çok düşük ücret alıyor. Kadın yoksulluğunun, kadın emeğinin değersiz olarak görülmesi ile de yakından ilgisi var... Konuya açıklık getirmek için Muğla Üniversitesi Sosyoloji Bölümü öğretim üyelerinden Yard. Doç. Dr. Dilek Hattatoğlu ile görüştük... Dilek Hoca ufkumuzu genişletti.

Necla Akgökçe

Son dönemlerde yoksulluktan fazlaca bahsedilir oldu, nedir yoksulluk, kime yoksul diyoruz? Öncelikle yoksulluk kavramını ilgili bir sıkıntımdan söz etmek istiyorum. Yoksulluk, insani yoksulluk, kent yoksulluğu, kadın yoksulluğu gibi ne kadar incelikli bir biçimde kategorileştirilirse

kategorileştirilsin, özünde ve tanım gereği bir ufeksizlik taşıyor. Kapsadığı insan grubunu bir kapasitesizlik, bir mahrumiyet, hatta bir mahkumiyet üzerinden tanımlıyor. Olamayış, yapamayış üzerinden tanım yapınca da, o durumdan çıkış imkânlarının da öncelikle o

insanlarda olduğu meselesi dikkat dışı kalıyor.

Siz nasıl tanımladınız?

Yoksulluğu kendi kararları, seçimleri, uygulama ve dönüştürme gücü, kapasitesi olan insanların içinde bulunduğu bir durum olarak kavramak bana önemli geli-

yor... Bunu yaptıktan sonra nasıl tanımlarsanız tanımlayın... Yoksulluk, her türüyle makro politikaların konusu olmalıdır. Bu politikalar yardım programlarını da içerebilirler, ama esas olan, bu politikaların insanların kendi seçimlerine, tercihlerine, önceliklerine bakılarak onlarla birlikte biçimlendirilmesi uygulanmasıdır. Ben insanları hangi yoksulluk düzeyinde olduklarına göre değil, emek sunum biçimlerine ve toplumsal cinsiyetlerine göre de ele almak gerektiğini düşünüyorum. O zaman da başka imkânlar ortaya çıkabiliyor. Karşımızdakini aç ve yardım edilecek insan olarak görmenin ötesine geçebiliyoruz.

Kadınlara yoksulların da yoksulu diyoruz, kadın yoksulluğunun farkı ne sizce?

Kadınların yoksulluğuna baktığımızda öncelikle bir gelir yoksulluğu ve paranın kullanımı ile ilgili kararlarda söz eksikliği ile karşılaşılıyor. Bu gelir yoksulluğunu çeşitli biçimlerde anlatabiliriz. Dünya üzerindeki değerlerin yarısından

fazlasını kadınlar üretiyor ama dünyadaki mülklerin yalnızca yüzde 4'ü kadınlara ait. Dünyanın her yerinde informal sektörde çalışanlar arasında kadın oranı, erkek oranından çok daha yüksek. Sosyal güvenlik şemsiyesi olmadan, düşük ücretle kötü koşullarda çalışıyorlar... Sosyal güvenlik olmayınca da yaşlılıklarında kadınlar daha da yoksul oluyorlar.

Kadınların gelir yoksulluğunun çok önemli boyutu, kadına özgü denebilecek pek çok kadın çalışmasının karşılıksız oluşudur.

Ankara'da Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'ndan (SHÇEK) bir sosyal hizmet uzmanı, Ev Eksenli Kadınlar Grubu için aynı ve nakdi yardım konusunda bir çalışma yaptı. 2001 yılının ilk altı aylık döneminde şubeye yapılmış olan aynı ve nakdi yardım başvurularını inceledi. Bu altı aylık dönemde kuruma 150 başvuru yapılmış ve başvuru yapanların tümü kadın aileleriymiş. Yani ailede ya erkek yok ya da sakatlık gibi nedenlerle erkekler çalışmıyor. İkinci önemli bulgu ise başvuru yapanların çoğunun ev eksenli çalışan kadınlar olması. Bunlar yardım yapılmazsa açlıktan ölebilecek insanlar, yani mutlak yoksullar. Bu bulgulara emek sunumu ve toplumsal cinsiyet açısından baktığımızda ise başka şeyleri görüyoruz. Burada sakatlık, hastalık gibi nedenlerle iş göremeyen erkekler de mutlak yoksul, iş gören ev eksenli çalışan kadınlar da mutlak yoksul... Yani erkekler çalışamaz durumda oldukları için mutlak yoksullar, oysa kadınların yardım başvurusu yapacak ölçüde yoksul olmalarıyla çalışabilir ve gelir elde edebilir olmaları arasında bir kopuş yok...

Bir gelire sahip olmak açısından baktığımızda Türkiye'deki kadınların durumları nasıl ?

Türkiye'de bütün gelir gruplarında, hiçbir kişisel geliri bulunmayan kadın oranı yüzde 77'den yüksektir. Yani kadının içinde yaşadığı hanenin gelir düzeyi ve hayat standardı ne olursa olsun, Türkiye'de yaşayan kadınların ezici çoğunluğunun kendine ait bir gelirleri yok. Bu

Ekonomik kriz dönemlerinde kadınlar daha çok kazak örüp daha çok salça yapıp daha çok erişte kesiyorlar.

çalışma geliri de olabilir, rant geliri de. Sabancı'nın gelir grubunda bile kadının kendine ait geliri düşük. Bu durum kadın yoksulluğunun hane yoksulluğundan ayrı olduğuna işaret ediyor. Türkiye'de boşanmış, eşi ölmüş, ya da ayrı yaşayan yoksullar içinde ezici çoğunluğu kadınlar

oluşturuyor. Yani kadınlar hangi nedenle olursa olsun aile dışında kalınca yoksullaşıyorlar. Kırlarda eşin ölümü halinde, geniş aile içinde bir biçimde kendine bir yer buluyor. Ama kentlerde durum hepten kötü...

Kadınların evde yaptıkları yemek, çocuk bakımı, temizlik vs gibi işlere değer biçilmemesi de bu yoksulluğu destekliyor mu?

Bence evet. Kadınların farklı emek sunum biçimleri var. Kadınların emek sunum biçimlerini tanımlamak için Ferhunde Özbay bir sınıflandırma yapıyor... Ben temel olarak bu sınıflandırmaya katılıyorum. Özbay'a göre kadınların faaliyetleri dört ana grupta toplanabilir. Birincisi fabrikada, büroda çalışmak gibi ekonomik faaliyet olarak tanınan para karşılığı yapılan işler. İkincisi, tarımda ücretsiz aile işçiliği gibi ekonomik faaliyet olarak tanınan ama para alınmayan işler. Türkiye'de ücretsiz aile işçilerinin yüzde 80'i kadındır. Zaman içinde Türkiye'de tarımın yapısı

değişti, birçok şey değişti ama ücretsiz aile işçiliğinde kadın ve erkek oranı değişmedi. Üçüncüsü, ekonomik faaliyet olarak tanınmayan ama para karşılığı yapılan işler. Bunların içine ev eksenli işler, gündelikçilik, terziilik gibi işler girebilir

Son olarak da ne çalışma olarak tanınan ne de gelir karşılığı olan işler var bunlar; bildiğimiz ev işleri, hasta, yaşlı bakımı gibi işler... Kadınlar tarafından yapılan ev işleriyle çok karıştırılan ama ev işlerine dahil edilmemesi gereken bir çeşit iş daha var. Ben buna evde destek üretimi diyorum. Tarhana, reçel, salça yapmak, kazak örmek, dikiş dikmek bu işlere örnek olarak verilebilir. Bunlar iyi ev kadınlığının göstergesi olarak yapılır, ama ev işlerinden farklı bir şeydir. Yapılan araştırmalar kriz dönemlerinde kadınların evlerde yaptığı bu tür çalışmalarda artış olduğu gösteriyor... Ekonomik kriz dönemlerinde kadınlar daha çok kazak örüp daha çok salça yapıp daha çok erişte

kesiyorlar. Yakın çevrenin çocuklarına bakmayı da bir çalışma olarak sayabiliriz. Tüm bunların dışında bir tür emek daha var: Türkiye’de sosyal patlama olmaması genellikle köyle kurulan bağlantıya, oradan gelen tarhanaya, bulgura, çökeleğe bağlanıyor... Peki tarhana bulgur nasıl geliyor köyden? Burada da bir organizasyon emeği var. Köydeki akrabadan birden bire yiyecek istemiyorsun, onlarla bir ilişki sürdürülüyor. Bayramlarda aranılıyor, hastalıklarında ilgileniliyor, büyük şehre geldiklerinde onlar evde misafir ediliyor. Tüm bu ilişkiler kadın emeği üzerinden kuruluyor... Yapılanların kendisi ekonomik bir faaliyet değil ama bunun ekonomik sonucu var.

Kadınlar çalışıyorlar, buna rağmen yoksullar galiba...

Evet, çalışmalarına rağmen gelir elde etmiyorlar. Bu nedenle erkeklere göre daha yoksullar. Çalışıyorlar ama karşılıksız çalışıyorlar. Gelir karşılığı olan çalışmaya girip girememeleri, orada kalabilmeleri, yükselebilmeleri de bence doğrudan doğruya onların karşılıksız emek sunuş

biçimleriyle ilgili ve onun tarafından belirleniyor. Kadın çalışmasında çok önemli bir şey daha var. Eğitim durumu kadınların iyi iş bulmasında belirleyici olmuyor. Üniversite mezunu ama çocuğu var, ya da evde bakılması gereken bir hastası var, ev eksenli çalışıyor kadın. Burada bir şeyin altını özellikle çizmek istiyorum. Ev eksenli işler vasıfsız işler değil, hatta çok daha vasıf gerektiren işler ama koşulları kötü olan işler... Mesela Avcılar’da bir kadın evde motor montajı yapıyordu. Çok ağır ve uzmanlık isteyen bir iş... Otomotiv sanayinde kadınların evlerde yaptığı bu tür işler çok fazla.

Küreselleşmenin kadın yoksulluğu üzerine ne tür etkileri oldu?

Şili’de ‘AnaClara’ diye bir örgüt var. Daha önceleri sendikalı kadın işçilere eğitim veren bir örgüttü bu. Şili’de krizle birlikte fabrikalar kapanmaya başlayınca, örgütleyecek işçi kalmadığı için onlar da 1998’den itibaren ev eksenli çalışan kadınların örgütlenmesine yöneliyorlar. Mahallelere çıkıp aynı işçilerin aynı işleri evlerde yaptıklarını görüyorlar.

Ama evlerde bu kez kadınlar sosyal güvenlikten yoksun, eskiden aldıklarının yarısı ücretle çalışıyorlar. İşte küreselleşme Şili’deki emek üzerine böyle yansıyor...

Emek açısından küreselleşmeyi, emeğin hapsedilmesi ama sermayenin hareketlilik kazanması olarak tanımlamak mümkün. İletişim teknolojileri ve fabrika örgütlenmeleri ile sermayenin kendisi bir hareketlilik kazanıyor. Örneğin fabrikanın merkezi Almanya’da, ürünün bir kısmını Portekiz’de diğer bir bölümünü başka bir ülkede üretiliyorlar. “Gece uçan şirketler” diye bir kavram var. Her şey kesiliyor, biçiliyor, kargo uçaklarına konuluyor, örneğin Siera Leone’ye gönderiliyor. Burada evlere dağıtılıyor ve oralarda parçalar hemen birleştirilip, tekrar uçaklarla, geri gönderiliyor. Bu tür üretimin o ülke açısından hiçbir katma değeri yok. Aynı durum Bulgaristan için de geçerli. Kesilmiş parçalar, buraya geliyor el atölyelerinde çok düşük ücret karşılığında dikiliyor. İşin emek kısmı Bulgaristan’da hallediliyor. Küreselleşme ile bu yapılabilir hale geldi. Ama işçilerin hareketliliği

kısıtlanıyor. Son yıllarda gazetelerden de okuyoruz, devamlı kaçak işçi yakalanıyor. Vietnam’dan Avustralya’ya kaçak işçi olarak gitmeye çalışıyorlar. Avustralya istemiyor onları... İran’dan gelip Türkiye üzerinden Avrupa’ya geçmeye çalışan kaçak işçiler var. Bunlar istenmeyen insanlar... Emeğin çalışmak üzere bir yere gitmesi istenilmiyor artık.

Çünkü artık sermayenin taşınabilirliği mümkün. Ama sermaye bu imkânı bir taraftan da tehdit olarak da kullanıyor. Örneğin “Benim bir işim var, ne kadara yaparsın?” diyor. Bir ülke “Ben o işi 8 liraya yaparım” diyor, onlara “Sen dur bakalım orada “diyor, bize geliyor, aynı soruyu yöneliyor. “8.5 lira” diyoruz... Esasında bizim becerimiz daha fazla, o zaman tabii ki işi bize yaptırarak ama diğer ülkeyi tehdit olarak kullanabiliyor. Portekiz’in köylerinde çok yaygın olarak ayakkabı yaptırılıyor. Aynı ayakkabıyı Türkiye’ye getirirse çok daha ucuza yaptırır, ama Portekiz’e yaptırıyor, çünkü orada bir bilgi birikimi var. Dikişte de Bulgaristan’a götürüyor. Ulus devletler de bu tehditleri kabul edip, şirketleri kendilerine çekmek için sermayeye bir takım olanaklar sağlıyorlar. Subvansiyonlardan en önemlisi, ucuz emek... “Benim insanım daha ucuza çalışabilir” diyor. Ulus devletler bir yandan şantaj maruz kalıyorlar, diğer yandan şantajdan çıkış yolu olarak da kendi çalışanlarını daha düşük ücretlerle mahkum ediyorlar.

Bu süreçte kadınların çalışma koşulları da iyice ağırlaşıyor sanırım?

Evet, kadınlar çok kötü koşullu işlerde çalışıyorlar, düşük ücretli işlerde çalışıyor-

lar ya da karşılıksız işlerde çalışıyorlar. Bu işler giderek artıyor. Kadınların geliri yok dedik ama gelirleri olması halinde bile bu gelir üzerinde kontrolleri yok. Meslek sahibi kadınlarda bile durum böyle...

Pek çok memur kadının maaş bankamatikleri kocasındadır. Eczacılar Odası'nın yaptığı bir çalışma, eczacı kadınların eczanelerinde kocalarının veya babalarının durduğunu gösteriyor. Gelir bu durumda kadına ait değil, aileye ait bir gelirmiş gibi görünüyor. Pek çok kadın açısından gelir sahibi olmak o geliri kontrol etmek anlamına gelmiyor. Bu da kadınların maruz kaldığı bir yoksulluk biçimi.

Kadın yoksulluğuna karşı nasıl mücadele edilebilir?

Yoksullukla en iyi mücadele biçimi onların çalışma ve yaşam koşullarını düzenlemekten geçiyor... Bunun için kadınların karşılıksız emek sunumu yaptıkları alanları tespit edip bu hizmetlerin kamusallaşması taleplerinin peşine düşülmesi lazım. Ço-

cuk bakımı için her mahalle-ye ücretsiz bir kreş yapılsın. Buna bütün mahalledeki işverenler, yerel yönetimler de katılsın mesela. Yaşlı, hasta bakımı aynı şekilde ücretsiz ya da çok düşük ücretli olsun, ev eksenli kadınların çalışmalarına bağlı olarak sosyal güvenlikleri olsun...

Böyle bakılınca işgücü piyasalarının yeniden düzenlenmesine ilişkin talepler, aynı zamanda yoksullukla baş etmenin de yöntemleri oluyor...

Çalışan kadınlar açısından koşulları düzeltmek için sendikaların da kendilerine dönüp bakması gerekiyor. Yukarıda yoksulluğa karşı mücadelenin maruz kalanlarla birlikte politikalar üretilerek yapılabileceğinden bahsettim. Kadınlar sendikal çalışmada yer almıyorlar deniliyor. Kadınların sendikal çalışmalarda yer almaması da yine onların karşılıksız emek sunumları ile yakından bağlantılı. Kadın eve gidiyor, yemek yapıyor, çocuğu ile uğraşiyor, erkek sendikal faaliyetlerle ilgileniyor, ka-

dınların bu iş için zamanı olmuyor.

Avrupa Sendikalar Konfederasyonu'nun (ETUC) Genel Sekreteri'nin 90'lı yıllarda konfederasyon içindeki sendikalara gönderdiği bir mektupta, şöyle yazıyordu: "Toplantılara kadınların katılımını sağlamak için onların gelebilecekleri mekanlarda toplanın. Kadınların da katılımı için toplantı saatlerine özen gösterin. Toplantıların yapıldığı mekanın bulunduğu sokağın aydınlatılmış olmasına, eve dönüş için araç sağlanmasına özen gösterin."

Bunlar kadınları teşvik eden güzel önlemler. Ama diğer yandan İngiltere, Fransa gibi sendikal hareketin çok güçlü olduğu ülkelerde bile demek ki kadın üyeler hesaba katılmıyor. Tüm bunlar kadın yoksulluğu ile bağlantılı. Çünkü kadınların gelirlerinin yükselmesi için örgütlü olmaları lazım. Bunun için de örgütlerin kadın katılımını artırmaya yönelik önlem geliştirilmesi gerekiyor... Toplu sözleşmelere baktığı-

mızda, sayfalarca askerlik meselesi vardır örneğin, kadınlarla ilgili de çok fazla bir şey bulunmaz... Bazılarında bir iki ek madde vardır, doğum izinlerinin artırılmasına ilişkin... Doğum izini konusunda o taleplerin oluşturulmasına ilişkin de sorunlar var. Sana 6-9 ay izin diyor, dönünce kadın o işe nasıl girecek tekrar... O kadar uzun süre işgücü piyasasının dışında kalmış birini kim ister, bu başka ayrıcalıkların da doğmasına yol açıyor. Ya kadınları ilgilendiren hiçbir madde konulmuyor ya da tartışılmadan, düşünülmeyen konuluyor... Bu da kadınların aleyhine oluyor tabii...

Petrol-İş'li kadınlara söylemek istediğiniz bir şey var mı?

Petrol-İş Sendikası'na üye kadınlar, düzenli işlerde çalışan kadınlar olarak şanslı bir kesimi oluşturuyor. "Ben neler yapıyorum, kaç türlü çalışıyorum, bu yaptığım işler fabrikadaki konumumu nasıl etkiliyor, şunlar olmasaydı hayatımda, usta başı olurum veya müdür olurum" diye kendilerinin içinde buldukları çalışma biçimlerine, dönüp bakmalarını, bunu kendi özellerinde sorgulamalarını dilerdim. Daha sonra diğer kadınlar ne tür çalışma içindeler, fabrikada veya ev eksenli olarak ne tür çalışmalar yapıyorlar, acaba o yaptıkları işlerle onların yoksullukları ve gelir durumları arasında bir ilişki var mı, diye dönüp onlar üzerinde düşünmelerini dilerdim. Bu soruları sorduktan sonra bazı ortaklıkların çıkacağını düşünüyorum ben. Çünkü kadınların taleplerinin ortaklaştırılması ancak bu tür işbirlikleri sayesinde olur. ♀

İki cesur kadın

Aşk için dağları delenlerin olduğunu masallardan biliyoruz... Bazı kadınlar ise aşkları uğruna yaşadıkları yerleri terk edip, yabancı bir ülkede, yabancı bir dilde kendilerine yeni bir dünya kuruyorlar... Bu yazı onlardan ikisinin, Endonezyalı Eka ile Eveline'nin hikâyesini anlatıyor...

Aysun Selçuk

Eka Bodrodewanti Santoso ve Eveline Yulica W.'yi tanıyor musunuz?

Sesinizi duyar gibiyim. Yoo hayır, yanılıyorsunuz! Sandığımız gibi yüzücü değiller. Hayır, olimpiyatlarda 100 metre engellide de koşmadılar. Yabancı konsolosluklarda da çalışmıyorlar. Son tahminler lütfen!!!? Anlaşılan bugün şanslı gününüzde değilsiniz. O zaman iş bana düşüyor.

Eka ve Eveline Endonezyalı iki genç kadın. Eka'nın soyadı değişeli altı yıl oluyor: Eka Demirkol oldu... Eveline ise soyadını değiştirmek üzere tatlı bir yolculuğa henüz çıkmış durumda. Birkaç ay sonra Eveline Arı olacak. (Bu arada yeri gelmişken belirtiyim; evlendikten sonra şu soyadı ve nüfus kağıdı değişikliğine, beni oluşturan en küçük hücreme kadar karşıyım. Altı yıldır evli olmama rağmen, ne soyadımdan ne de

nüfus kağıdımdan vazgeçtim! Belki benimkisi “tatlı su feministliği” ama, olsun. Yaşasın direnişim!!!)

Her iki kadın da bana çok cesur geldi doğrusu. Öyle insanlar tanıdım ki onları ilginç bulmamak elimde değil. Belki kendi suçları değil ama hayatı boyunca yaşadığı semtin sınırları dışına çıkmaya cesaret edememiş kadınlar biliyorum.

Eğitilmiş olduğu halde toplumun kendisine ördüğü, kalıbından birkaç beden küçük kazakları giymeye çalışanlar mı istersiniz, “bütün olması ve yapılması gerekenleri” harfiyen uygulayıp bir yandan ömürleri boyunca yaşamak istedikleri her şeyi hayal dünyalarında sus pus edenler mi? Galiba bu tanıdığım kadınlara ben de biraz dahilim! O nedenle de bu iki cesur Asyalı kadını çok çok sevdim.

Eveline yaklaşık yedi-sekiz aydır Türkiye’de yaşıyor. Yabancı birinin misafir odasında oturur gibi çekingen, oldukça tuhaf gördüğünü hissettiğim ülkemize alışmaya çalışıyor. Birkaç aydır gittiği Türkçe kursu sayesinde kendisini ifade etmeye başlamış bile. Yabancı bir dili konuşurken, sözcükleri o dilde ararken yaşadığı sıkıntıyı gözlerinden okuyorum. Yıllardır aralıklarla da olsa gittiğim İngilizce kurslarından sonra “başlangıç” seviyesini bir türlü geçemeyişimi düşündükçe, Eveline’i bir kez daha takdir ediyorum. Eka. Eveline’den

çok daha rahat, anlayacağınız misafirlikten çikali çok olmuş. Çok iyi Türkçe konuşuyor. Her ikisinin de Türkiye'ye geliş sebepleri aynı: AŞK.

Avukatlık yapamıyor

Eka eşiyle Avustralya'da tanışmış. Hukuk eğitimi almış bir kadın. Onlardan bahsederken yüzünün aydınlandığı iki tane çocuğu var. İki çocuğu olduğunu duyduğumda bazı şeyleri sorarken bir kez daha düşünmem gerektiği hissine kapılıyorum. Aksine davranmak duru bir suyu bulandırmak gibi geliyor bana. İki çocuk... Bulunduğu yere daha da kök salmak anlamına geliyor sanki. Annemin "Her şey sizin mutluluğunuz içindi..." diye başlayan sözlerini hatırlıyorum. Ama küçük şeytanım da rahat vermiyor bana! "Eka, hiç avukatlık yapmayı istemedin mi?" diye soruyorum birden. Çünkü onun yıllarca eğitimini aldığı bir mesleği var. Avukatlık yapmayı çok istediğinden, yabancıların Türkiye'de çalışmalarının hele hele avukatlık yapmalarının çok zor olduğundan söz ediyor. Ev kadını olmayı kabullendiğinden bahsediyor. Eka anlatırken, ben o sırada gerçekten aşkının büyük olduğunu, kilometrelerce uzaklardan gelip büyük bir kaba dolan su gibi onun da bu topraklarda, sevdiğinin yanında yerini bulduğunu düşünüyorum.

Eveline ise Çağan'la kendi ülkesinde Endonezya'da tanışmış. İlişkilerini test eden kısa bir ayrılıktan sonra Türkiye'de yaşamaya karar vermişler. Geçtiğimiz Mayıs ayının 20'sinde nişanlanmışlar.

Bir ara "Huyunu, suyunu, dilini bildiğiniz erkekler dururken, neden Türk erkekleri?" diye sormak geçiyor içimden ama sorumun bazı gazetelerin arka sayfalarında yer alan Alman turist kızlara sorulan aynı sorudan sonra "Onlar da Türk erkekleri bir başka, dedi" şeklinde tuhaf cümleleri hatırlatmasından kork-

tuğum için soruyu hemen unutuyorum. Belki bu topraklarda yaşayan bir kadın olmanın bilinçaltımın büyük çoğunluğunu işgal etmesindedir, bilinmez "Böyle tercih yaparken korkmadınız mı?" diye soruyorum Eka'ya.

Eka, hiç ummadığım halde "Evet" diyor; Avustralya'da bir Türk'le evle-

neceğini söylediği zaman bir arkadaşının "Dikkatli ol, Türk erkekleri biraz serttir, şiddet kullanabilirler" diye onu uyardığını söylüyor. Sonradan Eka'yı Türk erkeklerine karşı uyarının da bir Türk erkeği olduğunu öğreniyorum. Bu kadar yıl bu ülkede yaşadktan sonra Türk erkeklerinde rastladığı ve kendi toplumunda olmayan, sevdiği ve sevmediği özelliklerin neler olduğunu soruyorum. Uzun bir süre bir türlü aklına gelmeyen bir kelimeyi düşünüyor, biraz sonra hatırlıyor ve "Taşfırın" diye adlandırılan erkek tipini hiç sevmediğini söylüyor. Al benden de o kadar, diyorum. İnsan Asyalı bir kadınla birçok konuda aynı düşünce ve hisleri paylaşınca, kendine "bütün kadınlar kardeş mi acaba?" diye sormadan edemiyor.

Çok sinirliymişiz

Eka ve Eveline bence çok iyi birer gözlemci. En merak ettiğim şeyi soruyorum, "Nasıl bir toplumuz?" diyorum. Hiç düşünmeden "Çok sinirli" diyorlar. Birlikte oturduğumuz kafeye gelmeden önce insanlara omuz atarak yürümeyi alışkanlık haline getirmiş olduğunu düşündüğüm genç bir erkeğe nasıl bağırıldığını düşününce, biraz utanıyorum.

Bu utancım nedense çabuk geçiyor.

"Biz çok sabırlıyızdır" diyor

Eveline. Bir de diyor Eka,

"Burada insanlar maddi konularla ve ÖTEKİ insanlarla çok ilgililer; ne giymiş, ne yapmış..."

Bir yabancının "Komşu komşunun külüne muhtaçtır" anlayışından başlayarak "vurun yabancıya" şeklinde sonlanan acımasız mahalle kültürümüzü sezmesinden biraz rahatsız oluyorum.

Zedelenen gururumun acısını çıkartmak için en vurucu sorumu merakla soruyorum:

"Kayınvalidelerinizle aranız nasıl?" Çok tatlı gülümsüyorlar.

Eveline İzmir'e Çağan'ın ailesiyle tanışmaya gittiğinde bildiği sınırlı Türkçesi'nin de havaya uçtuğunu söylüyor, heyecandan olmalı.

Eka ise Türk yemeklerini kayınvalidesinden öğrenmiş... Klasik kayınvalidelerin çatışması yok aralarında anladığım kadarıyla.

Onlardan ayrılırken hafızamda uzun süre kalacak şeyin her ikisinin de yüzlerinden eksik etmedikleri gülümsemeleri olacağını düşünüyorum. Yolda Eka'nın kayınpederinin Endonezya'da girdiği bir dükkanda bütün satış elemanlarının sürekli gülümsemelerinden rahatsız olarak "Niye bunlar gülüyor, üzerimde acayip bir şey mi var?" diyerek telaşlanmasını duyunca kendimi tutamıyor, ben de gülüyorum ta ki birkaç kişinin tam da kestiremediğim eleştirel-sert bakışlarıyla karşılaşana kadar. Ayy! Galiba gerçekten sinirli bir toplumuz! ❗

İş ve üretim üzerine resim yarışması

1954 yılında “İş ve İstihsal” isimli bir resim yarışması düzenlendi... Yarışmanın birincisi, küp taşıyan kadınları resmine ana figür olarak alan Aliye Berger'di...

“Üreten biziz, yöneten de biz olacağız.” Miting alanlarında emek kesimi tarafından atılan bu slogan, üretimin anlamını vurguladığı gibi üretenlerle yönetenler arasındaki mesafenin de altını çiziyor...

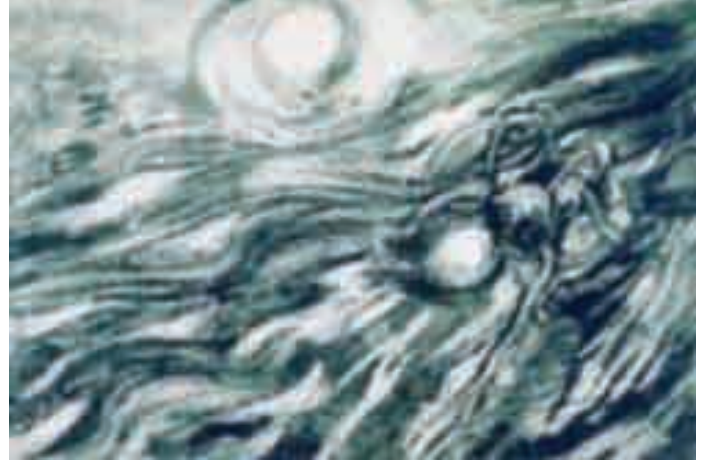
Elbiselerimizi, ayakkabılarımızı, ekmeğimizi, arabamızı, arabamıza koyduğumuz benzini, hastalandığımızda kullandığımız ilaçları hep birileri üretiyor ve kendi ürettiğimiz veya başkaları tarafından üretilen o ürünler sayesinde yaşıyoruz. Emek, üretim en yüce değer...

Para üzerinden para kazanma zihniyetinin hakim olduğu, rant ekonomisinin yüceltildiği günümüz Türkiye'sinde, üretime ve emeğe önem verilmiyor artık... Fabrika açacağımıza varolanları kapatıyor, haraç mezat özelleştirilmelerine göz yumuyoruz...

Üretime ve üretime bir zamanlar daha fazla önem veriliyor, bu durum dönemin

sanat yapıtlarına da yansıyor. 1954 yılında yapılan bir resim yarışmasında bu bakış biçimini görmek mümkündür. Yarışmanın adı “İş ve İstihsal (üretim)” idi. Yapı Kredi Bankası'nın 10. kuruluş yıldönümü nedeniyle gerçekleştirilen yarışma, Uluslar arası Sanat Eleştirmenleri Derneği'nin (AİCA) 5. Kongresi'ne de denk getirilmişti...

Kongre nedeniyle şehre gelen uluslararası sanat eleştirmenleri, resim yarışmasının jürisi oldular... 30 ressam katıldı yarışmaya... Nazlı Ecevit, Eren Eyüboğlu, Salih Acar, Nurrullah Berk, Cemal Tollu, Zeki Faik İzer, Hamit Görele, Fethi Karakaş gibi isimlerin yanı sıra akademi dışından halk ressamı olarak bilinen İbrahim Balaban ile isimleri pek bilinmeyen Aliye Berger, Özden Ergökçen, Antranik Kılıççı gibi isimler de vardı... Ressamlar “iş ve istihsal” konusunda birbirinden güzel

eserler vermişlerdi... O dönemde çoğunun üretimden anladığı tarımsal üretim olduğu için, resimlerde tarla ekip biçen köylüler, tütün toplayan, mısır tarlalarında çalışan insanlar konu alınmıştı... Bazıları açısından ise üretim deniz ve balıkçılıktı...

Akademili olmayan bir kadın

Jüri, Aliye Berger'in resmini birinciliğe layık gördü... Sonuç, hem yarışmaya katılan

ressamların, hem de sanat eleştirmenlerinin tepkilerine yol açtı... Aliye Berger, gençti, kadındı ve akademili değildi...

Peki nasıldı Aliye Berger'in eseri?

Berger, soyut resme yakın tablosunda, güneş, deniz, toprak gibi yine doğal sembollerini kullanmıştı ama bunlar oldukça dağınıktı. Tablo da güneş, toprak, deniz birleşiyor, dalgalar arasında bir fabrika figürü kendini belli belirsiz gösteriyordu... İnsan figürü olarak da küp taşıyan kadınlar ön plana çıkıyordu. Fabrika figürü ile köy toplumundan sanayi toplumuna geçişin ipuçları verilirken, emek de küp taşıyan kadınlarla somutlanıyordu...

Pek çok akademili ressam arasından, o zamana kadar resimle değil, gravürle ilgilenen genç bir kadın ressamın resminin birinci olması ilginçti... Ama en azından onun kadar dikkate değer olan bir başka konu da üretimin bir resim konusu, güzel sanatlar konusu olarak ele alınmasıydı. ✎

Aliye Berger'in trajik öyküsü

Aliye Berger, 1903 yılında Büyükkada'da doğdu. Türkiye'nin ilk kadın ressamlarından Fahrelnisa Zeid ablası, Halikarnas Balıkcısı adıyla tanınan Cevat Şakir Kabaağaçlı da ağabeyiydi. Aliye Berger'in yaşamındaki dönüm noktalarından biri de Macaristan'daki halk ayaklanmasına katıldıktan sonra Türkiye'ye sığınan Karl Berger ile tanışması oldu. 23 yıl süren bir aşkın ardından evlendiler. Ancak bu evlilikten altı ay sonra Karl Berger, Büyükkada İskelesi'nde geçirdiği bir kalp kri-

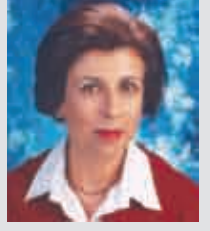

zi sonucu öldü. Aliye Berger, bunalımdan kurtulmak için Londra'da bulunan ablası Fahrelnisa Zeid'in yanına gitti. Burada 1947 ile 1950

arasında John Buchland Wright'ın atölyesine devam ederek gravür çalışmaları yaptı. 1951'de Türkiye'ye döndükten sonra ilk sergisini İstanbul'da açtı. Bunu Ankara, Londra, Viyana, Paris ve İslamabad'daki sergileri izledi. “Aşkla yaşadım. Ölümler bile öldüremedi bendeki aşkı. Coşkuyla, aşkla ve sevgiyle yarattım ne yarattımsa.” diyerek sanat anlayışını özetleyen Aliye Berger, 1974 yılında, doğup büyüdüğü ve çok sevdiği Büyükkada'da yaşama veda etti.

Yeni yasada iş kazaları ve meslek hastalıkları

AV. SERAP ÖZDEMİR
Petrol-İş Sendikası
Hukuk Müşaviri

İş kazaları ya da meslek hastalıkları konusunda da Yeni Türk Ceza Yasası bazı yaptırımlar getiriyor. Kendisine hatırlatıldığı halde tedbir almayan işveren bilinçli kusur işlediği için ceza artırımına uğruyor.

Dergimizin geçen sayısında, iş ve çalışma hürriyetinin ve sendikal faaliyetlerin engellenmesi halinde, Yeni Türk Ceza Yasası'na göre verilecek cezalardan söz etmiştik.

Bu sayımızda da, 01.06.2005 günü yürürlüğe giren Yeni Türk Ceza Yasası'nı, iş kazaları veya meslek hastalıkları açısından değerlendireceğiz.

İş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin alınmamasının getireceği, yaralanma veya iş göremezlik ile ölüm neticesi doğuran, iş kazaları ya da meslek hastalıklarında Türk Ceza Yasası hangi müeyyideleri getiriyor? Yeni Türk Ceza Yasası'nda anılan konularda ne gibi düzenlemeler mevcut, buna bakacağız.

İş güvenliğinin sağlanamaması nedeniyle meydana gelen iş kazaları, ceza hukuku açısından da önem taşıyor ve sorumlular hakkında ceza davaları açılıyor. Cumhuriyet Savcısı tarafından takip edilen bu ceza davaları "Kamu Davası" olarak adlandırılıyor. Türk Ceza Hukuku'nda iş kazalarıyla ilgili suçlar ise "taksirli suçlar" olarak değerlendiriliyor. Taksirin sözcük anlamı, kusurda bulunma, kusurlu olmadır. İş kazası yaralanma ile sonuçlanmış ise olayda kusuru bulunan kişi "taksirle müessir fiil" suçunu, iş kazası ölümle sonuçlanmış ise "taksirle adam öldürme" suçunu işlemiş sayılıyor.

Yeni Türk Ceza Yasası'nda; kişinin dikkat ve özen yükümüne aykırı davranışı ile suçun kanuni tanımında belirtilen sonucun oluşması halinde, kusur durumunun söz konusu olacağı belirtiliyor. Neticenin oluşmamasına özen gösterilmemesi durumunda, bilinçli taksir söz

konusu oluyor ve ceza artıyor. Örneğin, yetkili organlarca hatırlatıldığı halde tedbir alınmaması ve özensiz davranırlar gereğini yapmama durumunda, bilinçli taksir ve de ceza artımı söz konusu oluyor.

İhmalin sürdürülmesi hali

İşveren veya işveren temsilcisinin alması gerekli tedbirleri ısrarla almamasının bir iş kazası ya da meslek hastalığına yol açmasına rağmen, ihmalin hala ısrarlı biçimde sürdürülmesi, tedbirsizlik sonucu yeni iş kazalarına neden oluması gibi hallerde, kasten öldürmenin ihmali bir davranışla işlendiği sonucuna varılabiliyor.

Yine, anılan yasadaki belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma başlığı altında düzenlenen hüküm, konumuza ilişkin olup burada "Belli bir meslek veya sanatın ya da trafik düzeninin gerektirdiği dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla işlenen taksirli

suçtan mahkumiyet halinde, üç aydan az ve üç yıldan fazla olmamak üzere, bu meslek veya sanatın icrasının yasaklanmasına ya da sürücü belgesinin geri alınmasına karar verilebilir" deniyor.

Yasadaki kasten yaralamayla ilgili düzenlemeler de, taksirle bina çökmesine, toprak kaymasına, çıkış düşmesine, sel veya taşkına neden olma halleri, iş kazası sonuçları doğurabileceği için konumuzla ilgilidir. İnşaat veya yıkım faaliyeti sırasında, insan hayatı veya beden bütünlüğü açısından gerekli olan tedbirleri almayan kişi de, üç aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılıyor. Bu nedenle, bu gibi işler sırasında oluşacak kazalarda, anılan hükme uygun ceza verilebilecek.

İş kazaları ve meslek hastalıklarının meydana gelmemesi için alınacak önlemler, çalışanların yaşamını kurtaracağı gibi, işveren veya temsilcilerini de mahkumiyetten kurtarıyor. Kazasız günler dileğiyle... ✂

Hepatit-B'ye karşı aşı ile korunun

Ülkemizde her yıl 200 bin kişi Hepatit-B virüsü ile karşı karşıya kalıyor... Her üç kişiden biri bu hastalığı geçirmiş durumda. Bulaşıcı olan ve tedavi edilmediği takdirde önemli sağlık sorunlarına yol açabilen Hepatit-B'ye karşı nasıl mücadele edebiliriz? Bu yazı, soru ve endişelerinizi giderebilir...

Hepatit-B, aynı adlı virüsün neden olduğu, karaciğerde iltihap ve karaciğer hücre hasarıyla seyreden bir hastalıktır. Yalnız insanlarda hastalık yapabilen Hepatit-B virüsü, karaciğere yerleşir.

Dünyada her yıl 50 milyon kişi Hepatit-B virüsü ile enfekte olmaktadır. Yapılan araştırmalar dünya nüfusunun beşte ikisinin, yani 2 milyar kişinin bu virüsle enfekte olduğunu gösteriyor. Her yıl Hepatit-B virüsüne bağlı nedenlerle bir iki milyon insan yaşamını yitirmektedir.

Hepatit-B ülkemizde de yaygın olarak görülen bir hastalıktır. Türkiye'de her yıl 200 bin kişi bu virüsle enfekte oluyor... Üç-üç buçuk milyon kişinin virüs taşıyıcısı olduğu ülkemizde, her üç kişiden birinin de bu enfeksiyonu geçirdiğini gösteriyor araştırmalar.

Kimler risk altında?

Bu konuda herkes eşit derecede risk taşımıyor. Bazı gruplarda enfeksiyon daha sık görülüyor. Risk taşıyan grupları şu biçimde sıralamak mümkün:

- * Sağlık personeli,
- * Çok sayıda kan nakli yapılan hastalar,
- * Hemofili ve hemodiyaliz

- hastaları,
- * Hepatit-B virüsü taşıyan kişi ile aynı evi paylaşanlar,
- * Birden fazla cinsel partneri olan heteroseksüeller,
- * Homoseksüel ve biseksüel erkekler,
- * Damar içi uyuşturucu kullananlar,
- * Kişisel hijyenin iyi olmadığı bakım evi, yurt ve hapisane gibi yerlerde yaşayanlar,
- * HBsAg pozitif anneden doğan bebekler.

Nasıl bulaşır?

Hepatit-B dört yolla bulaşır:

- * Kan veya kan içeren sıvıların zedelenmiş deri veya mukoza ile teması sonucu bulaşma
- İnsandan insana zedelenmiş deri ya da mukoza aracılığıyla bulaşma

- * Cinsel yolla bulaşma,
- * Annenin kanının ya da kanlı sıvılarının bebeğe zedelenmiş derisi ya da mukozası aracılığıyla ya da göbek kordonu aracılığıyla geçmesi
- Enfeksiyonun kuluçka dönemi virüs miktarına ve kişinin bağışıklık sisteminin direncine bağlı olarak 45-180 gün arasında değişir.

Belirtileri nelerdir ?

Virüsü alanların yaklaşık yüzde 50-65'i hiç bir hastalık belirtisi gelişmeden enfeksiyonu atlattır. Kırıklık, yorgunluk, hafif ateş, mide bulantısı, karın ağrısı, eklem ve kas ağrıları gibi yakınma ve bulgular gelişir. Çocukların yüzde 10'undan azında, erişkinlerin yüzde 30-50'inde sarılık görülebilir. Virüs taşıyanların yüzde 1'inden daha

azında enfeksiyon akut karaciğer yetmezliği ile şiddetli bir gidiş gösterir.

Kim taşıyıcıdır?

Akut enfeksiyondan sonra 6 ay içinde virüse karşı bağışıklık geliştirmeyen, virüsü veya virüs proteinlerini kanlarında taşıyan kişilere taşıyıcı denir. Öncelikle, bu kişiler virüsün sağlıklı bireylere bulaşmasında kaynaklıdır. Ayrıca bu kişilerde kronik aktif hepatit, siroz ve karaciğer kanseri gibi kronik karaciğer hastalıklarının gelişme riski yüksektir. Kronik Hepatit-B ile karaciğer kanseri gelişmesi arasında sıkı bir ilişki vardır.

Hepatit-B'ye karşı nasıl korunuruz?

Enfeksiyondan korunmanın en emin ve güvenilir yolu Hepatit-B aşısı yaptırmaktır. Hepatit-B aşısı gen teknolojisi ile maya ya da memeli hücrelerinde üretildiği için son derece güvenilirdir. Hepatit-B aşısının kanser yaptığı söylentisi yanlıştır. Hepatit-B aşısı virüsle karşılaşmadan önce ya da karşılaştıktan sonra kullanılabilir. Her iki durumda da koruyucudur.

Doğum kontrol hapı alanlara üzüm

Araştırmalar üzümün bir lezzet kaynağı olmasının yanı sıra bir sağlık deposu olduğunu da gösteriyor. Kalp krizinden kansere, karsızlıktan bozuk cilde kadar pek çok konuda üzümün yardımına başvurabilirsiniz.

Kanser oluşumunu önleyen, kalp krizi riskini azaltan üzüm, güneş ışınları, stres ve sigara nedeniyle bozulan cildin güçlenmesini de sağlıyor.

Selçuk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Zeki Kara, kalori değeri yüksek olan üzümün, kalsiyum, potasyum, sodyum ve demir yönünden zengin olduğu gibi, A, B1, B2, ve C vitaminleri açısından da önemli bir besin kaynağı olduğunu belirtti.

Bazı karaciğer hastalıkları ile kansızlığın tedavisinde etkili olan üzümün, yüksek tansiyonu kontrol altında tuttuğunu ifade eden Kara, "İçerdiği meyve asitleri ve lifli yapısı ile mideye zarar vermeden, böbrek

ve bağırsak sisteminin çalışmasını düzenler. Kanın temizlenmesine yardımcı olan bu şifa kaynağı meyve, doğum kontrol hapının yan etkilerini azaltır" dedi. Kara, yüksek kalori içeriğine karşın, çok düşük miktarlarda yağ ve protein içerdiği için ideal bir diyet besini olan üzümün yağların erimesine yardımcı olduğunu anlattı.

Bir kilogram üzümün, içerdiği besin değerleri açısından, "1.150 litre süt, 390 gram et ya da 1.2 kilogram patatese eşdeğer olduğunu" dile getiren Kara, konuşmasını şöyle sürdürdü: "Bir salkım üzüm, beyin hücrelerini zinde tutar. Üzümün, özellikle de renkli üzümlerin kabuğunda bulunan resveratrol isimli madde,

hücre yenileyicidir. Bu madde tümör oluşumuna izin verebilecek hücre içi molekülleri etkileyerek kanser oluşumunu engeller. Kanser oluşumunu önleyen, kalp krizi riskini azaltan üzüm, güneş ışınları, stres ve sigara nedeniyle bozulan cildin güçlenmesini sağlar. Ciltteki yaşlılık lekelerini ve kahverengi lekeleri de azaltır."

Cildi de besliyor

Vücudu virüslere karşı dirençli hale getiren, alerji ve kireçlenmelerde iltihabı önleyen üzümün, kozmetikte yaygın olarak kullanıldığını belirten Kara, "Üzümde ve üzüm çekirdeği yağında bulunan cildi kuvvetlendiren güçlü nem tutucular, cildi besliyor" dedi.

Yenilik... Yenilik...Yenilik...Yenilik...Yenilik... Yenilik...

Rahim ağzı kanserini saptayan cihaz

İngiltere'de geliştirilen kalem boyutunda bir cihazla rahim ağzı kanserlerini anında tespit etmenin mümkün olabileceği belirtildi. Sheffield Eğitim Hastanesi doktorları tarafından geliştirilen cihazın, içerdiği elektrotlarla hücrelere elektrik akımı gönderdiği ve bu yöntemle anomalilerin tespit edildiği kaydedildi.

Cihazın, hastalığın anında teşhis edilmesini sağlaması nedeniyle uygulanan rahim ağzı kanseri testlerinin yerini alabileceği ve dolayısıyla tedavinin bir an önce başlatılmasına olanak vereceği belirtiliyor.

Sheffield Hastanesi'nde görevli doktorların 1997 yılından bu yana cihazın geliştirilmesi üzerinde çalışmaları, 400 kadının cihazın verdiği sonuçların güvenilirliği ve hassasiyetinin anlaşılabilmesi için denek olarak kullanıldıkları açıklandı.

Adet sancısına E vitamini

İngiltere'de yayınlanan British Journal of Obstetrics'de yer alan makalede, adet öncesinde ve adet ilk günlerinde günde 200 mg E vitamini kullanılan genç kızlarda sancuların azaldığının tespit edildiği bildirildi.

E vitamini kürü yaptırılan genç kızlarda adet döneminde kanamaların da azaldığını belirten araştırmacılar, E vitamini alan kadınların, regl sancuları yüzünden kullandıkları ağrı kesicilerin sayısında da azalma kaydedildiğini bildirdi.

Özellikle çok ağrı çekenlerde ağrının azalma olasılığının çok daha yüksek olduğunu vurgulayan araştırmacılar Peter Bowen-Simpkins, "Bu, yüz binlerce genç kıza etkileyen bir rahatsızlık konusunda sağlanmış önemli bir gelişme olarak değerlendirilebilir" dedi. ♀

Bedeniniz sizindir ama...

İstenmeyen gebelikler ne yazık ki kadınların başına çok sıkça gelen bir olgu... İstenilmeyen gebelikleri sonlandırmak kürtajla mümkün... Ama kürtaj olmanın şartları var... Kürtajın hastane koşullarında çok dikkatli yapılması gerekiyor.

Sayın Doktorum,

40 yaşında, 15 yıllık evli bir kadınlım. Eşim Petrol-İş sendikası üyesi. Dört erkek, iki kız çocuğum var. Eşime artık çocuk yapmayalım diye çok yalvarıyorum. Ama "Çocuğu veren allah rızkını da verir" diye hiç aldırmış etmiyor. Çocukların büyütilmesinde ve yetiştirilmesinde en büyük yük benim omuzlarımda. Ne gençliğimi yaşayabildim ne de orta yaşlılığımı, bu gidişle yaşlılığım da rahat yüzü göremeyeceğim. Geçenlerde adet sürem geçti. İnşallah artık adetten kesilmişim diye sevindim. Ama ne gezer, yine gebe kalmışım. Yaklaşık bir buçuk ay oldu. Bu çocuğu artık istemiyorum. Düşürmek veya kürtaj olmak istiyorum. Ama eşim müsaade etmiyor. Eşimin izni olmadan ilaçlarla düşürebilir miyim? Veya kürtaj olabilir miyim?

Petrol-İş Kadın dergisinin abonesiyim. Her sayı düzenli olarak adresime geliyor. Çok beğeniyor ve yararlanıyorum. Bu nedenle sorunumu size yazmak., tavsiyelerinizi almak istedim. Önerileriniz için şimdiden teşekkür eder, çalışmalarınızda başarılar dilerim.

N.E. / İstanbul

Sevgili N.

Doğrusunu isterseniz eşinizin maaşı dışında bir geliriniz yok ise, altı çocuk bir işçi ailesi için fazla. Bu çocukları gereğince yetiştirip, meslek sahibi yapmak için bundan sonra da çok sıkıntı çekeceğiniz muhakkak.

Son çocuğu istememeniz ise gayet normal. Eşiniz doğum kontrol yöntemlerinden birini uygulamayı da istemiyordur büyük ihtimalle. Keşke iki veya üçüncü doğumdan sonra kendiniz korunma yöntemlerinden birine karar vererek uygulaysaydınız. Bu yöntemleri önceki sayılardan birinde yazmıştım. İğne veya spiral ile bundan sonra gebelikleri önlemek

için korunmaya başlayabilirsiniz.

Bu çocuğa gelince; çocuk düşürücü iğneleri sakın kullanmaya kalkışmayın. Bu tür yöntemler ileri derecede sakıncalıdır. Ve hiçbir doktor tavsiye etmez. Ancak deneyimli bir jinekolog vasıtasıyla kürtaj olabilirsiniz.

Kürtaj sözcüğü küretaj sözcüğünden türetilmiştir. Küretaj'ın anlamı ise kazımak demektir. Bir yüzeye yapışan bir şeyi kazıyarak ayırmak anlamına gelir. Döllenen yumurta ana rahminde rahmin duvarına yapışarak gelişir. İstenmeyen gebeliği kürtaj ile sonlandırmak için rahme yapışan cenini kazıyarak ayırıp dışarı atmak gerekir. Tabi, cenin ayrılırken rahmin iç yüzündeki tabaka da ayrılır. Gerçi bu tabaka sonradan yerine gelse de sık yapılan kürtajlardan sonra rahmin iç yüzü zarar görür, kalınlaşır, gebeliğe elverişli olmaktan çıkar, skatris dokusu denilen sert bir dokuya dönüşebilir.

Böyle rahimlerde düşüklükler daha sık olur. Hatta bu dokudan miyom denilen urlar da gelişebilir. Bu nedenle uzun aralıklarla iki, en fazla üç kez kürtaj olunabilir. Daha fazla sayıdaki kürtajlar, bahsettiğim sakıncaları da beraberinde getirir.

Sevgili N. Daha önce kürtaj olup olmadığını mektubunda belirtmemişsin, ancak eşinin gebeliğe bakış açısından daha önce hiç kürtaj olmamışsın izlenimini alıyorum. Eğer hiç kürtaj olmamışsan bu çocuğu aldırabilirsin. Tabii yasal süreyi geçirmeden. Yasal süredeki yasak 10 haftadan sonradır. On haftalıktan büyük bebeklerin kürtajla alınması suç sayılmaktadır. Eşinizin iznini almanız gerekiyor. Vakit geçirmeden bir jinekoloğa giderek cenini aldırabilirsiniz. Aynı jinekologtan spiral taktırmak için randevu da alabilirsiniz.

Altı çocuğunuzu iyi yetiştirebilmeniz dileği ile sağlık ve esenlikler dilerim.

Dr. Selma Dönmez

Başka biri varmış...

Aldatılma, erkek egemenliğinin hüküm sürdüğü toplumlarda özellikle kadınların başına gelen bir durum... Aldatılmanın acısını üzerinden atmak ve kendinize karşı güveni yeniden sağlamak zor ama mümkün...

Evleneli 20 yıl olmuştu... 15 yaşında bir oğlu, 10 yaşında da bir kızı vardı. Eşyle iş yerinde tanışmışlar, birbirlerine aşık olmuşlar ve iki yıl içinde de evlenmişlerdi. Kadın işten ayrılmış, kendini eşine ve çocuklarına adanmıştı. İki yıl öncesine kadar her şey çok iyi gidiyordu... Babadan kalma küçük bir evleri vardı. Taksitle bir de araba almışlardı... Bütün hafta çalışıyorlar, hafta sonlarında çocukları da alıp yakın yerlere gezmeye, pikniğe giderlerdi... Hayatını eş, çocuklar ve evi üçgeninde kurduğu ve fazla bir beklentisi olmadığı için mutluysa kadın...

İki yıl önce bir gün "Ben artık cumartesi günleri mesaiye kalacağım" dedi erkek...Gereke çocukların ihtiyaçlarının büyümesi ve kurs taksitleriydi... Mesai saatleri hafta içine de taşındı. Erkek evde giderek daha az zaman geçirmeye başladı. Bir yıl böyle devam etti... Çocuklarla da ilgilenmemeye başlamıştı erkek... Evde olduğu nadir zamanlarda salondaki kanepeye yatıp televizyon seyrediyordu... Olmadık konulardan kavga çıkarıyor, kadını görünüşü ve giyiminden dolayı yargılıyordu...

Kadın başka birinin varlığından şüphelenmeye başladı... Acaba eşi onu aldatıyor muydu?

Çevresinde bulunan dostlarıyla aldatma hikâyelerini konuştuğunda şüpheleri arttı uyku uyuyamaz hale geldi... Bir gün cep telefonuna gelen mesajdan olayı kavradı.

Evlilik terapistleri, eşlerden birinin diğerini aldatması halinde bazı ön bulguların varlığına dikkat çekiyorlar... Nedir bu ön bulgular?

- * Eşinizin size karşı ilgisi azaldı.
- * Eve ayırdığı zaman süresi kısaldı.
- * Gecikme halinde söylediği şeyler

bir birini tutmuyor.

* Sizinle mutsuzken dışarıda mutlu olduğunu hissediyorsunuz.

* Cinselliğiniz azaldı ya da onu görev olarak yapıyor hissedersiniz.

* İçinizde kötü ve nedenini anlamadığınız bir duygu var.

Aldatma gerçekleşse bir süre sonra her şey açığa çıkar. Bazı durumlarda aldatan taraf bunu itiraf edebilir. Uzmanlar aldatılmayı duygusal ve cinsel aldatılma olarak ayırırlar... Duygusal aldatılma eski eşten kopuş ve yeni bir kişiye meyletmedir, henüz bir şeyler yaşanmamıştır flört dönemidir adeta... Duygusal ve cinsel aldatılma yanyana ise işte o zaman ilişkiniz gerçek bir tehdit altındadır.

Esasında kadınların çoğu eşlerine kondurmak istemezler ama yukarıda saydığımız belirtiler varsa, bir süredir eşiniz size işlerin iyi gitmediğine dair mesajı veriyordur zaten.

Aldatıldığını fark etmeye başladktan sonra ciddi bir şok yaşıyor kadınlar... Ama kızma ile olan biteni kabul etmeme hali birlikte yaşanıyor çoğu kez. Yıllardır verilen emekler, onun uğruna vazgeçilenler birer ikişer gözler önüne geliyor. Kızgınlıklar pişmanlıklar büyüdükçe büyüyor.

Düzeltilme ve özür: Geçen sayımızdaki "Zayıf, hızlı ve rekabetçi" başlığı altındaki yazının ilk paragrafının son kelimesi "gebelik" değil, "sorunlu gebelik" olacaktı... Okurlarımızdan ve Feryal Saygılığil'den özür dileriz.

Alişkanlık mı sevgi mi?

Daha sonra büyük bir çaresizlik duygusu yaşıyor. Çaresizlikle baş etmek için farkında olmadan ondan boşanma duyguları da gelişmeye başlıyor. Fakat boşanmak o kadar kolay mı? Tabii ki kolay değil. Boşanma isteği çaresizlik duygusuna dönüşüyor tekrar. Birden yoğun bir kısır döngü içinde buluyor kişi kendini.

Kadının Çıkmazları

Yoğunlaşan duygular sizi ümitsizlik, isteksizlik, uykusuzluk ve cansızlık şikayetlerine doğru sürükler. Olan biteni daha karamsar görmeye başlarsınız... Bunu takiben tartışmalar yoğunlaşır. Tartışmalar sizi iyi bir noktaya götürmeyecek, bunu hissedersiniz ama yine de kendinizi tutamazsınız.

Ve erkek sonunda itiraf eder. Kafanız ve duygularınız karmakarışık bir hal alır. Onu sevdiğiniz ya da bağlı olduğunuz taraflar da vardır. Sorgulamaya başlarsınız. Alishkanlık mı sevgi mi? Acaba ona alıştım mı? Ondandır mı ayrılık zor geliyor? Onu seviyorum duygusunu ortaya koymak da zor sizin için, çünkü onu sevdiğinizi kendinize itiraf etmek, sizi daha büyük sıkıntılara sürükleyebilir.

'Bu noktada yakın bir arkadaşınızla paylaşın yaşadıklarınızı' diyor uzmanlar. Akrabalar, taraf oldukları için işlerin daha da karmaşıklaşmasına yol açabilirler...

Birine anlatınca durum gözünüzde iyice somutlanır... Onunla ayrıntılı bir biçimde konuşup, tutum almanız gerekmektedir artık. Karar verme gücü görmüyorsanız kendinizde, psikolojik destek de alabilirsiniz... Güçlendiğinizde gerçek çözümü yine kendiniz bulacaksınız. ♀

Salata değil, ziyafet...

Yine yaz geldi... Beslenme alışkanlıklarımızı değiştirmek ve kışın yıpranan bedenimizi toparlamak için harekte geçmenin tam zamanı. Bunun için vitamin deposu salatalar en iyi fırsat. Salata deyip geçmeyin... Çünkü yeni salata tarifleri, ana yemeği unutturacak türden. Hem doyurucu, hem lezzetli.

NAR EKŞİLİ PEYNİRLİ SALATA

Malzemeler: 1 adet küçük göbek marul / 3 sap yeşil soğan / taze nane / maydonoz / reyhan / 3 adet domates / 1 adet salatalık / roka / 1 çay bardağı haşlanmış mısır / yeşil zeytin / kaşar rendesi / salçalık kırmızı biber.

Sosu için: Yarım çay bardağı zeytinyağı / 3 yemek kaşığı nar ekşisi / üzüm sirkesi / 1 adet limon / 2 yemek kaşığı sumak / 3 çay kaşığı kırmızı pul biber / 3 yemek kaşığı mayonez / isteğe göre tuz

Yapılışı: Salatayı hazırlamaya başlamadan önce, sosu için gereken tüm malzemeleri bir su bardağının içinde iyice karıştırın ve demlenmeye bırakın.

Kaşar rendesi dışındaki tüm malzemeleri büyük bir kase içinde iyice karıştırdıktan sonra sosu dökün ve bir daha karıştırın. Üzerine kaşar rendesini serpererek servis yapın. İsteğe göre beyaz peynir de ekleyebilirsiniz. Afiyetle yiyin....

SEZAR SALATASI

Malzemeler: 5 dilim tost ekmeği / zeytinyağı / 4 diş ince kıyılmış sarmısak / 5 adet yumurta sarısı / 1.5 çay kaşığı hardal / 3 yemek kaşığı üzüm sirkesi / yeterli miktarda haşlanmış tavuk göğsü / 1 adet göbek marul / rendelenmiş kaşar peyniri

Yapılışı: Ekmekleri küçük küpler halinde doğradıktan sonra bir tavada sarmısakların yarısını ekleyerek kızartın. Ayrı bir kaptaki yumurta sarılarını, kalan sarmısakları, sirkeyi ve hardalı karıştırarak iyice çırpın. Çırpıma devam ederken azar azar zeytinyağını ekleyin. Daha sonra ufak ufak doğradığınız haşlanmış tavuk parçalarını ekleyerek karıştırın. Marulu ufak parçalara ayırıp tabaklara dizin, üzerine tavuklu karışımı dökün. Üzerine kızartılmış ekmek küplerini ve kaşar rendesini ekleyerek servis yapın. Afiyet olsun.

P

ÇAY SAATI

Tarçınlı Kek

Malzemeler: 7 yumurta / 6 fincan şeker / 7 fincan un / 2-3 fincan sıvıyağ / 1 paket kabartma tozu / 1 tatlı kaşığı toz tarçın / 1 çay bardağı dövülmüş ceviz

Yapılışı:

Yumurta, şeker, yağ, tarçın ve ceviz iyice karıştırın. Üzerine unu ekleyip bir iki defa daha karıştırdıktan sonra kabartma tozunu ekleyin. Yavaşça karıştırın. Sıvıyağ ile yağlanmış kek kalıbına dökün, 175 dercede pişirin. Pişip pişmediğini anlamak için bıçak veya kürdan kullanabilirsiniz.

Salata yaparken dikkat edilmesi gerekenler

Salatalar soframızın vazgeçilmez tatlarıdır. İyi bir salata, yemeği tamamlar, besin değeri yüksek olduğu için sebze içermeyen yemeklerin yanında özellikle tercih edilir.

Soframızda bu kadar önemli yer tutan salataların daha lezzetli olması ve besin değerini kaybetmemesi için neler yapılması gerektiğini biliyor musunuz?

1. Fazla Bekletmeyin

Salatanızı sofraya oturmadan biraz önce yapmanızda fayda var. Aksi takdirde vitaminlerini kaybeder. Salatayı erken yapmışsanız bile limon, tuz ve yağını hemen koymayın. Bu da salatanızın ölmesine ve besin değerini kaybetmesine yol açar.

2. Kullandığınız gereçler

Salata yaparken kullandığınız gereçler ve malzemeler fazla ıslak olmamalıdır. Malzemenin ıslak olması, sosun malzemeye nüfuz etmesini engeller.

3. İyi Malzeme Seçimi

Salata hazırlamak basit gibi görülebilir. Hatta sırf bu ne-

denle, işbölümü yapılırken erkeklerin salata yapmayı tercih etmelerinin nedeni budur. Bu işin bu kadar basit olmadığını, seçilecek malzemenin birbirine uyumlu olması gerektiğini kadınlar çok iyi bilir.

Salata yaparken kullandığınız malzemeler birbirini tamamlamalıdır. Örneğin

domatesle fesleğen, cevizle peynir, sarmısakla dereotu, reyhanla roka salatalarda birlikte kullanıldığında çok iyi sonuç verir.

4. Garnitür Seçimi

Salatalarda garnitür kullanımı son günlerde çok yaygınlaştı. Özellikle restoranlarda salatanın ayrı bir menü olarak yer almasıyla bu işe kafa yoranların sayısı arttı. Bu yüzden tariflerde de büyük ilerleme var.

Salatanın lezzetini ve doyuruculuğunu arttırmak üzere hazırlanan garnitürler malzemeye uygun seçilmelidir. Mayonez, nar ekşisi, kaşar rendesi, beyaz peynir ve haşlanmış sebze, turşu en çok kullanılan garnitürler arasında.

Sıcaklara karşı şifa dolu bir içecek

Sevgili kızlarım, yaz geldi... Bu yıl yazın çok sıcak geçeceği söyleniyor..." Bizim için de sıcak geçecek, evet evet" diyordu damat, Eğitim-Sen kapatılmasın diye Kadıköy'de yapılan büyük mitinge giderken... Yeni sendikalar açacağımız yerde, tutmuş varolanları kapatıyoruz... Sendikalar bu ülkede demokrasinin vazgeçilmez unsurlarıdır, bu ne zaman anlaşılacak bilemiyorum? Sıcak diyordum da aklıma bir içecek geldi... Sizlere kefirden bahsetmek istiyorum bu ay... Kefir, Kafkasya'da yaşayan insanların sıklıkla kullandıkları sütün mayalandırılmasıyla elde edilen bir süt ürünüdür. Son yıllarda çevreci yaşam biçimlerinin hızla yaygınlaştığı Avrupa ve Amerika'da içecek olarak tüketiliyor. Bu kefir mucizevi bir içecek gerçekten de kızlarım. Kullanımı ve hazmı çok kolay olan bu içecek, hücre

yenileme özelliğine sahip. Kefir, bağırsaklardaki maddelerin hazmını kolaylaştırdığından ömür uzatıcı olduğuna inanılıyor. Kafkasyalılar kefirin yararlarını bildiklerinden çocuklarına su niyetine içiriyorlarmış. Biliyorsunuz, oralarda yüz yıldan fazla yaşamak çok sıra dışı bir durum değil. Protein, yağ, laktoz ve mineraller bakımından hayli zengin, ilaç tedavisi kesilmeden kullanıldığı zaman kandaki kötü kolesterolü azaltır, tansiyonu düşürür, idrarı sulandırır. Kefirin faydaları bunlarla sınırlı değil, vücuttan atılması gereken maddelerin gidişini kolaylaştırıyor, sarılık, eklem hastalıkları, idrar torbası hastalarına iyi geliyor ve şekeri düşürüyor... Kefirin son yıllarda bulunan ön önemli özelliği ise tümörleri küçültmesi... O nedenle kansere karşı da etkili bir besin.

Nasıl yapacaksınız?

Malzemeler: Cam kavanoz, plastik süzgeç (metal süzgeç kullanmanız gerekiyor), süt kefir mayası. Yapılışı: Yapacağınız miktara göre bir kavanoz alın, kavanozun dörtte üçünü sütle doldurun ve mayaları içine koyun. Sütün ısısı 25 derece civarında olsun... Mayaların ısısı ile sütün ısısının birbirine yakın olmasına dikkat edin. Kavanozun ağzını bir bez ile kapatın. Oda sıcaklığında mayalanmaya bırakın. Mayalanma süresi 12-48 saat arasındadır. Mayalanma işleminden sonra oluşan sıvıyı plastik bir süzgeçle süzün, süzgeçte kalan mayaları tekrar kavanoza koyun. Çünkü bunu tekrar maya olarak kullanacaksınız. Size yaz aylarında su kayıplarına, tansiyon yükselmelerine karşı soğuk ve şifa dolu bir içecek işte... Bence deneyin.

Cemile Teyze'nin
MUTFAĞINDAN

Kadın, Öteki ve Asya

Kadın kimliği nasıl oluşur ya da oluşturulur? Kadınların kendilerine dayatılan bu kimlikten kurtulma koşulları nelerdir? Arkadaşımız Sebla, mitolojiden ve “Selvi Boylum Al Yazmalı” filmindeki “Asya” karakterinden hareketle olayın izini sürüyor.

Sebla Harnuboğlu

Eski Mısır mitolojisine göre Tanrı Twashtri, kadını yaratacağı zaman erkeği yarattığı madenin tamamen bittiğini ve kadını yaratmak için hiçbir elemanın var olmadığını görür. Uzun süre düşündükten sonra şöyle bir çare bulur. Ay'ın yuvarlaklığını, sürüngenlerin kıvrımlarını, sarmaşıkların yapışkanlığını, sazların titreyişini, kamışın zerafetini, yaprakların hafifliğini, ceylanın bakışını, bulutların ağıtını, yabani tavşanın çekingenliğini, tavus kuşunun gösterişçi kibrini, elmasın sertliğini, ateşin sıcaklığını, karın soğukluğunu, ala karganın gevezeliğini, turna kuşunun yüze gülücülüğünü ve bütün bunları karıştırarak kadını yaratır ve erkeğe verir. Fakat bir hafta sonra erkek geri gelir ve Twashtri'ye şöyle yakıtır: “Tanrım,

bana verdiğin bu yaratık hayatımı çekilmez bir hale getirdi. Devamlı konuşup dayanılmaz derecede alay ediyor ve devamlı kendisiyle ilgilenmemi isteyip bütün zamanımı alıyor. Aslı olmayan şeylere ağlıyor. Kendisiyle yaşamam olanaksız olduğu için geri getirdim.” Ama bu durum uzun sürmez, bir hafta sonra geri gelir ve tanrıya: “Tanrım, o yarattığı size geri verdiğim günden beri çok yalnız kaldım. Onun şarkı söyleyip dans edişini, gözünün ucuyla bana bakışını, benimle oynaşmasını daima hatırlıyorum. Gülüşü müzik idi. Ona bakmak, ona dokunmak bana zevk veriyordu. Lütfen onu geri ver.” der. Twashtri bu sözler üzerine kadını ona geri verir. Fakat aradan üç gün ya geçer ya geçmez erkek tekrar Twashtri'nin huzuruna

çıkır: “Tanrım bu yaratık bana zevkten çok dert oldu. İşte bu nedenle onu geri al” diye yakıtır. Twashtri “Yıkıl karşımdan, bir daha bu yakınlıklarını dinlemeyeceğim, kendi işini kendin hallet. Onsuz da yapamıyorsun” der ve erkeğe yüz çevirir. Erkek kendi kendine “Ne onunla ne de onsuz yaşayamıyorum” diye söylenerek oracıkta kalakalır.

Kadının ötekileşmesi

İnsanın doğayı keşfetmesiyle birlikte, erkek herşeyi ekonomik temellere dayandırarak bunu uygarlık olarak tanımlamıştır. Bu süreçte mülkiyet genel olarak erkek kimliği ile tanımlandığı için kadın ikincilleştirilerek “öteki” kılınmıştır.

Kadın mitolojilerde dahi, öteki olmanın tarihini yaşamıştır. Yasak meyva elmayı Adem'e yediren ve onun cennetten kovulmasına neden olan Havva, ilk günahı işlemiştir. Havva ile özdeşirilen kadın, şeytanla işbirliğine giden bir günahkârdır. Kadın riyakâr olma özelliğini hiç yitirmeyendir. O, baştañıkarıcılığını kullanmaktan korkmayan, cennetten kovulmayı göze alabilendir. O nedenle yukarıda örnek verdiğim Eski Mısır mitolojisinde olduğu gibi bir erkeğin himayesi altında olmalı, baskı altında tutulmalıdır. Mitolojiden uzaklaşıp da tarihe göztattığımız zaman ise kadının makus talihini değiştiremediğini görürüz. Ev işleri ve çocuk bakımının kadın üzerine yoğunlaşması, toplumsallaşmasının önünü tıkayarak onu tarihin sürekli oyun oynadığı bir oyuncuğa dönüştürmüştür. Eski Türkler'in kadına oyuncak anlamındaki “oxşagu” adını takması tesadüfi değildir.

Ev ile sınırlı yaşam

Toplumsal alandan ve üretim sürecinden uzaklaştırılan kadın, gittikçe silikleşerek toplumun ona biçtiği rolleri başkaldırsız kabul etmek zorunda kalmıştır. Hayatı ev yaşantısı ile sınırlanmıştır. Evin dışına çıkarsa içindeki rüzgarın dönekliğini, tavus kuşunun kibrini, turna kuşunun yüze gülücülüğünü açığa çıkarır ve hayatı erkeğe çekilmez kılar, diye düşünülmüştür. O topluma ve erkeğin hayatına yalnızca neşesi, yumuşaklığı ve anaçlığıyla renk katmalıdır. Ve kadın artık anne, cinsel bir obje olarak yer alır tarih sayfalarında. Üretim ilişkilerinden, toplumun karar mekanizmalarından uzak bir yaşama terk edilir. Eve kapatılan kadın, ataerkil bir dünyada “kadın” kimliğiyle, yani doğurganlığı ve üretkenliğiyle buluşmadan kadınlığıyla başbaşa kalır. Artık “erk”ek egemen gücün, iktidarın belirlediği sınırlar içinde “öteki” olarak yaşamayı kabul etmiştir.

Eski Sovyetler Birliği'nin ünlü yazarlarından biri olan Cengiz Aytmatov'un hikâyesinden sinemaya uyarlanan “Selvi Boylum Al Yazmalım” filmi bilirsiniz... Türkan Şoray'la Kadir İnanır'ın harika oyunculuk sergilediği bu filmi seyrederken, hepimiz çok etkilenmişizdir. Çünkü bizden biridir Asya. Annemizin, teyzemizin, kız çocuklarımızın, yani bizim hepimizin varoluş sürecini anlatır Asya'nın hikâyesi.

Asya bir kadındır...

Kadın olduğu için de ötekidir.

Çünkü kadın hep ötekidir...

Dünyayı güzelleştirmek için

Asya bir kamyon şoförüne aşık olduğunda vazgeçer her şeyden. Baba iktidarına bir parça başkaldırsa da aşık olduğu erkeğin iktidarını sorgulamayı aklına getirmez. Geleneksel aile ideolojisi içinde ona biçilen iyi bir eş ve anne olma rollerini yerine getirmeye başlar. Bir erkek çocuğu doğurur. Onunla hem kocasının erkek kimliğini hem de kendi geleceğini sağlamlaştırdığını düşünür.

Asya baştan çıkartıcı bir kadın değildir ama “başka” bir kadın kocasını baştan çıkarır. Ve o ikinci kez kaderine isyan ederek çocuğu ile birlikte evi terk eder. İşte tam da bu noktada büyük bir çaresizlikle baş başa kalır. Kadındır,

annedir, kendini ve çocuğunu geçindirecek bir işi yoktur, yani o ötekidir. Yine bir erkeğe sığınır. Aşık olmadığı bir erkekle yaşamaya başlar. İlk aşkının, yani çocuğunun babasının geri gelmesiyle durum karmaşıklaşır. Güvensiz kalan Asya, yine bir erkeğin, yani çocuğunun kararıyla hayatını şekillendirir. Çocuğuna iyi baba olacağını düşündüğü erkeğin yanında kalır. Dionisos'un (Antik Yunan'da duygu, çöşku tanrısı) yerine akılcı olan Apollon'u (Antik Yunan'da akıl tanrısı) tercih eder.

Sevginin emek olduğu fikrini savunan film, kadının fedakârlığını, oğlu için kendi yaşamından vazgeçmesini biraz es geçer. Çünkü fedakârlık hemen hemen her kadının hayatının merkezindedir.

Asya bir kadındır...

Kadın olduğu için de ötekidir...

Çünkü kadın ötekidir

Asya dünyaya bir çocuk getirmiş, ona bakmış, beslemiş, yemek pişirmiş, bulaşık yıkamış, ev temizlemiş, yaşamın yarısını o kurmuştur... Ama yarattığı bu yaşamda söz sahibi olduğunu bilmemektedir. Asya dünyayı

değiştirecek güce sahiptir, insan olma bilinciyle üretim süreçlerinde yer alarak kendini var edebilir. Onun sömürü ve esaretten kurtulması, insan haklarının ve sınıf mücadelesinin içinde yer alarak mümkündür. Gücünü uygarlığı yaratma serüvenindeki başat rolünden alır. Çünkü insanlık yerleşik hayata geçerken toprağı işleyerek ilk tohumu tarlaya atan ve uygarlığı oluşturan kadındır.

Kadın mücadelesi insan hakları ve sınıf mücadelesi içinde yer aldığı

taktirde iyi sonuçlar verir. Kadınıyla, erkeğiyle, düşüncesiyle, ideolojisiyle, yaşam bilinciyle yapılan örgütlü mücadele kadının esaretine de son verir. O yüzden kadın öteki olmayı redtemelidir artık. Öteki

olmanın ağırlığından kurtul-

arak dünyayı daha güzele ulaştırmak için mücadele etmelidir. Dünyasını büyütmeli ve tarihin ve “erk”eğin oyuncuğ oluşturmaktan kurtulmalıdır.

Kadın çiçeklerin tomurcuğunu, güneş ışınlarının neşesini aklı ile bütünleştirerek ikincil olma özelliğinden önce kendi adına, sonra da gelecek adına vazgeçmelidir. ♀

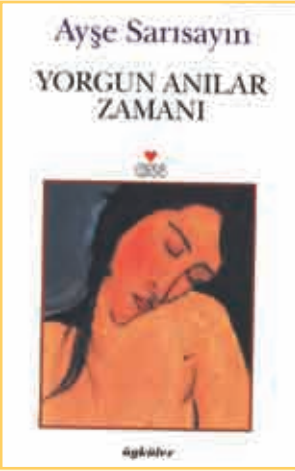

Kitaplar arasında

Artık bir okuma köşemiz var... Amacımız okuduğumuz, sevdiğimiz kitapları sizlerle paylaşmak... Dışarıda evde görünen ve görünmeyen emek harcayan kadınların boş vakitlerinde romanlara sarıldığını biliyoruz... Sizler de okuduğunuz etkilendiğiniz kitapları bu sayfalarda anlatabilirsiniz... Hepimizin yolu açık olsun...

Anılar Yorulunca

Ayşe Sarısayın'ın geçtiğimiz günlerde Can Yayınları'ndan çıkan *Yorgun Anılar Zamanı*, bir öykü derlemesi... Öyküler bize hiç yabancı gelmiyor çünkü yaşlı, genç, orta yaşlı kadınların hikâyelerini anlatıyor hep... Dışarıda çalışıyor olsa bile yemek pişirmek,

bulaşık yıkamak, çocuk bakmak gibi işleri ihmal etmeyen kadınların hikâyeleri. Yani bizim hikâyelerimiz... Aşklar, ihanetlerin ortasında sizleri sizden daha çok seven kollayan, anneler, büyük anneler...Ve evler... Hayatımızın, kadın hayatlarının merkezinde yer alan küçük mutfakları, dantel örtülü rahat eski koltuklarla bezenmiş minicik salonları ile evler... Ayşe Sarısayın'ın çok sade ama insanın içine işleyen bir dili var... Sade olmayı becerebilme dili çok iyi bilmenin bir göstergesi aslında... Değer yargılarının sarsıldığı, paranın hayatımıza hakim olduğu şu günlerde, şartlara teslim olmayan kadınları görmek umut verici.

Teori

Gerçek Örgütlenme Sendikacılık

Ülkemizde sendikalar ve sendikacılık deyince akla ilk gelen isimlerden biri Alpaslan Işıklı hocamızdır... Onun İmge Yayınları tarafından çıkan "Gerçek Örgütlenme Sendikacılık" isimli kitabından bahsetmek istiyorum sizlere...2003 yılında çıkan kitap, Yeni Dünya Düzeni'nin egemenleri tarafından tam bir boy hedefi haline getirilen sendikaları ve sendikacılığı inceliyor... Sivil toplum örgütlerinin yerden biter

gibi çoğalmasında sendikaların ve sendikal mücadelenin gerilemesini temel olarak neo-liberal saldırılara bağlayan Alpaslan Hoca, sendikaların zaafına da vurgu yapıyor... Kitap sendikacılığı, Türkiye'de sendikal mücadelenin tarihini, 1 Mayıs'ın tarihçesini anlattığı gibi, emek hareketi açısından önemli olan, ücret, artı-değer, ücretlerin belirlenmesinde sendikaların ve işçilerin etkileri gibi temel meselelere de değiniyor...Gerileyen sendikal hareketin değişen dünya koşullarında yapması gerekenler üzerine de fikir yürüten kitap, bu alanda bilgi sahibi olmak veya bilgilerini tazelemek isteyenler için bir başvuru kaynağı olma niteliğine sahip...

Klasik

Cemile

Orhan Kemal'i sever misiniz? Türkiye'de işçilerin, özellikle de kadın işçilerin yaşantılarını onun kadar iyi anlatan bir yazar yoktur dersem, abartı olmaz sanırım... Size onun Cemile isimli romanını tanıtmak istiyorum. Ben yıllar önce Cemile'yi Varlık Yayınları'ndan okumuştum... Elimde bulunan şimdiki baskısı Epsilon Yayınevi'ne ait...Cemile Orhan Kemal'in kendi hayatından satırlar taşıyan romanlarından biridir...1930'lu yılların Adanası'nda Boşnak işçi kız Cemile ile Katip Necati'nin aşk öyküsünü anlatırken Orhan Kemal, dönemin işçi mahallelerini, fabrikalarını, işçiler arasındaki dayanışma ve dostluk bağlarını da gözler önüne serer... Aşk, iyimserlik, kötü yaşam şartlarına rağmen umudu her zaman muhafaza etmek... Orhan Kemal emeği ile geçinenlerin hiçbir zaman unutmaması gerekli bir yazar...

Yazın çiçekleriniz kurumamasın

Tatildeyken çiçekleri kimin sulayacağı, çiçek severlerin ortak sorunudur. Komşulara veya akrabalara anahtar bırakılır bırakılmasına ama tatil dönüşü menekşelerin boynu büküktür çoğu zaman. Kısa bir tatile çıkıyorsanız, sulama sorununu kendiniz de çözebilirsiniz.

Çiçekli bitkiler dışında yeşil yapraklı bitkiler, genelde uzun süre suyu bünyelerinde muhafaza edebilirler. Tatile gitmeden birkaç gün öncesinden bitkilerinizi sulamanız gerekir. Saksı tabağında biriken su, bir günden fazla tabakta kalmamalıdır. Bitkinin suyu emeceği kadar sulama yapılmalıdır. Tabakta haftalarca kalan fazla su, bitkinin köklerinin çürütmesine sebep olur. Ortalama yeşil bir

bitki iyi sulandıktan sonra yaklaşık 15-20 gün susuz kalabilir. Tabii bu durum bitkinin türüne bağlı olarak değişir.

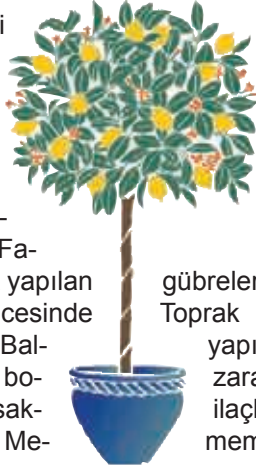
Bahçe sulamanın zamanı

Bahçeniz varsa ve bahçenizde çim ekiliyse kesinlikle sabah erken saatlerde sulamanız gerekiyor. Gece dokuzdan sonra yapacağınız sulama çimlerin tahrip olmasına neden olur.

Limonlarınızı kendiniz yetiştirin

Kim istemez ki kendi yetiştirdiği meyve ağacından meyve yemeyi! Ancak meyve ağaçları, normal şartlarda balkonlarda değil bahçelerde yetiştirebileceğimiz bitkiler. Fakat son yıllarda tarımda yapılan bilimsel çalışmalar neticesinde artık bu da mümkün. Balkon ve teraslarımızda bodur meyve ağaçlarını saksılarda yetiştirebiliriz. Me-

sela armut, elma, limon, mandalina... Ama bu tür bitkileri saksılarda yetiştirirken, bahar ve yaz aylarında çiçek ve meyve oluşumunu destekleyecek gübreler verilmesi şarttır. Toprak kurudukça sulaması yapılmalı, hastalık ve zararlı durumuna göre ilaçlamaları eksik edilmemelidir.

Rengârenk balkonlar

Yaz mevsiminde balkonunuzu ya da terasınızı bitkilerle çok daha estetik bir görüntüye kavuşturmak niyetindeyseniz, bunun için uzun boylu bitkileri köşelerde kullanıp, bu bitkilerin önüne de kademeli olarak orta ve küçük boylu bitkileri yerleştirebilirsiniz. Çiçekli mevsimlik bitkilerde çanak saksılar kullanılırsa, daha estetik bir görüntü oluşturur. Renk kompozisyonu oluşturulurken, gözleri yormayacak ve kullanacağınız renk uyumuna paralel bir kompozisyon oluşturmalısınız. Mat bir görünüm istemiyorsanız, canlı ve birbirine yakın renkler tercih edin. Ayrıca bitkileri satın alırken balkonunuzun ışık konumunu düşünerek hareket etmeniz yarar var. Unutmayın, alacağınız bitkiyi koyacağınız yer ve mekanın şartları, o bitkinin yaşamının devam etmesi için en az su kadar önemlidir.

AKLINIZDA BULUNSUN...

Evde yetiştirdiğiniz deve tabanı büyümüyor mu? Bunun için ona 20 günlük besleyici ve etkili bir formül uygulayabilirsiniz. Zeytinyağına batırılmış pamukla bitkinin yapraklarını her gün aynı saatte silin. Sonuç olarak deve tabanı güçlenecek ve daha çabuk büyüyecektir.

Vazoya koyduğunuz çiçeklerin ömrünün daha uzun olması için bir litre su içerisine bir kutu gazoz veya yine bir litre su içerisine bir çorba kaşığı şeker koyabilirsiniz.

Biliyor muydunuz?

Hayat, aşk ve ölümsüzlük sembolü olan lale Çin'de ortaya çıkmıştır. 1600'lerin sonlarına doğru, Hollanda'da lale tohumlarının fiyatları zaman zaman çok değerli metal fiyatlarının üzerinde seyretmiştir. Tek bir soğanın fiyatının 2000 Amerikan Doları'nın üzerinde satıldığı sanılmaktadır.

Cildiniz parlak ve sağlıklı olsun

Vücudun D vitaminine ihtiyacı var, bu doğru ama fazla güneş de cildinizi yaşılandırıyor... Azı yarar çoğu zarar, deyip biraz güneş, biraz beslenme ile cildinizin yaz bakımını yapın...

Yaz kapıda... Güneşin azı da çoğu da zarar... Ne yapalım peki?

Vücudun D vitaminine ihtiyacı var. En iyi D vitamini de güneş ışınlarından alınır. Ama güneş ışınlarını uygun dozda alacaksınız Çünkü aşırı güneş ve solaryum deri kanserlerinin başlıca nedenidir. Biz güneşi bol olan bir ülkede yaşıyoruz. Yazın güneş ışınlarını gölgede bile alabiliriz. Güneşte yatmak için ise günde 10-15 dakika yeterli. Işınlardan tam dik geldiği 12.00-14.00 arası güneşten uzak durun.

Güneşte fazla kalma, deride yaşlanmaya neden oluyor. Fazla güneş alan ciltte kalınlaşma ve kabalaşma, sararma, elastikiyet kaybı ve derin kırışıklıklar gelişir. Yaşlanma genler ile planlanan doğal, fizyolojik bir süreçtir. Çevresel etkiler olmasa bile bu süreç gerçekleşir. Ama çevresel etkiler yaşlanmayı hızlandırır, arttırır veya erken başlatır. Güneş de bu faktörlerden biridir.

Cilt bakımında kilonun önemi büyük-

tür. Aşırı kilo verme deride gevşeme ve sarkmalara neden olur. Aşırı kilo almalar da elastik ve kollajen lifleri bozar. Bunun için dengeli beslenmeli ve kilonuzu korumalısınız. Tek yönlü beslenme yanlıştır, ihtiyacınız olan tüm vitaminleri yeteri kadar almalısınız. Sofranızda lifli gıdaların ağırlıklı olmasına özen gösterin. Şekeri azaltın, sık sık sebze, meyve yiyin. Proteini de ihmal etmeyin. Günlük tuz kullanımınız da beş gramı aşmamalı. Su cilt sağlığı açısından çok önemlidir, aşırı terlemenin olduğu yaz günlerinde günde en az 8 bardak su içilmelidir.

Sigardan uzak durun

Cilt için A vitamini E vitamini ve suda çözünen vitaminlerden C vitamini kullanılmalıdır. Örneğin A vitamini hücre sel aktiviteyi düzenler, cildin aşırı kalınlaşmasını engeller. Birbirlerini tamamlayıcı etkileri nedeniyle su, selenyum, A, C ve E vitaminlerinin yaş-

lanmaya karşı etkili olduğu biliniyor. A vitaminini havuç, kabak, brokoli, yeşil renkli sebzelerden alabilirsiniz. C vitamini için yazın bol bol çilek ve limon, yeşil biber, domates yiyin. E vitamini almak içinse fındık, ayçiçeği çekirdeği ve zeytinin yardımına başvurmanız gerekiyor. Cildinizin güzel ve sağlıklı olmasını istiyorsanız sigardan da uzak durmanız gerekiyor. Sigara, kılcak damarlardaki kan akımını etkiliyor ve destek doku yapılarında bozukluklara neden oluyor.

Karma cilt için doğal maske

Malzemeler: 1 çay bardağı mayıs papatyası, 1 çay bardağı susam yağı, 1 çay bardağı kırmızı kantaron yağı

Yapılışı: Bir kaptan mayıs papatyası, kantaron yağı ve susamyağını karıştırın. Karışımı bir kavanoza kayarak ağızınızı kapatın. Kavanozu içinde kaynar su bulunan bir kaptan bir saat kadar bekletin. Bu sürenin sonunda kavanozu iyice çalkalayın ve içindekileri ince bir tülbent yardımıyla süzün... Karışımı pamuğa batırarak yüzünüze sürün... Bir süre bekledikten sonra yıkayın, etkilerini göreceksiniz.

Benim asi, tembel oğlum...

Figen Hanım,

16 yaşında bir oğlum var... Bütün sene bilgisayar başındaydı ve çok çok az ders çalışıyordu... Beklediğim oldu, matematiği zayıf gelecek. Biz yiyeceğimizden artırdığımız parayla ona özel ders aldırıyoruz, dershaneye gönderiyoruz. Eşim çok kızgın, bir yerini kıracağını söylüyor... Karne gününden ürküyorum, ne yapacağımı şaşırdım kaldım. Seneye üniversite imtihanına girecek, kazanamayacak bu gidişle... Tüm emeklerimiz boşa mı gidecek, ne yapacağımı şaşırdım kaldım...

İzmit'ten Aynur. Y

İşlerin düzeleceğine inanıyorum...

Değerli Aynur Hanım,

Günümüzde çocukların ilgisi maalesef bilgisayar oyunları, internet, cep telefonları vs. ile tümüyle dağılmış vaziyette... Onların artık ders başına otutulması eskisi kadar kolay olmuyor... Kaygılarınızı anlıyorum ama şiddet de bildiğiniz gibi çözüm değil... Şiddet çözüm olsaydı şiddetin yaygın olduğu toplumlardaki tüm bireyler düzgün bireyler olurlardı... Bir dersten kalması açıkçası çok da büyütülecek bir durum değil... Daha kötü örnekleri sıralayarak eşinizi sakinleştirebilirsiniz... Ayrıca oğlunuzla da konuşun, babasının yanına giderek özür dilesin, durumunu düzelterekceğine dair söz versin... Ben işlerin düzeleceğine inanıyorum...

Sağlıcakla kalın

Kızım eşime çok düşkün...

Figen Hanım!

Çok iyi geçen 10 yıllık bir evlilikten sonra, eşimle ayrılmaya karar verdik... Aramızda öyle ciddi bir sorun yoktu ama sevgi de yok olmuştu. Her şey zaman içinde yavaş yavaş tükendi... Ama 6 yaşında bir kızımız var ve eşime çok düşkün... Geçenlerde alıştıralım diye eşim birkaç gün kayıvalidemde kaldı... Kızımı sakinleştiremedim... Çocuğa "Baban işe gitti, gelecek" filan diye yalanlar da söylemek istemiyorum ama bu ayrılıktan çok yara alacağını da gözlemliyorum... Ne yapayım?

Levent'ten Şule Ç.

Kararınızı mutlaka kızıınıza açıklayın...

Boşanma kararını çocuğa mutlaka açıklayın... Bu sırada kızınız soru sormak isteyebilir. Kızınızın sorularını sabırla dinleyip doğru cevaplar verin. Çocuğun kendi geleceğine ilişkin kaçamak cevap vermemeye özen gösterin, çünkü bu durumda huzursuzluğu artar ve size güvenini yitirebilir. Bu süreçte kendi sıkıntılarınızı ön plana alarak, çocuğun duygularını ifade etmesinin önüne kesinlikle geçmeyin. Unutmayın, yardıma birinci dereceden ihtiyacı olan kişi kızınız. Onun size yardım etmesini asla beklemeyin... Kızınız sizin yanınızda kalacak, anladığım kadarıyla. Ona babasını ne sıklıkta göreceğini de anlatın... Umarım kısa zamanda her şey yoluna girer.

Abi dayağından bıktım...

Sevgili Figen Abla,

23 yaşında, lise mezunu bir kızım... Şu anda bir fabrikada çalışıyorum... Ücretim Türkiye şartlarına göre hiç de fena değil... Benim meselem ailemle... Babam hasta ve işsiz, yaşlı adam, ona bir şey diyemiyorum... Ama abilerim güçlü kuvvetli olmalarına rağmen çalışmıyorlar... Ya da çalıştıkları işte sebat etmiyorlar... Benim paramla geçiniyoruz... Fakat bana teşekkür edecekleri yerde, dışarı çıktın kabahat, arkadaşına gittin suç, sağdan sola dönemiyorum bile... İtiraz ettiğimde ise dayakla karşılaşıyorum... Anneme "gel birlikte başka bir şehre gidelim" diyorum ama "Gelir bizi bulurlar" diye kabul etmiyor... Bıktım usandım, ne yapayım? Önüme kim çıkarsa evlenip kaçıp kurtulmak istiyorum...

Kartal'dan Hülya B.

Dayağın cezası var...

Durumunuz gerçekten de zor... Şiddet canınızı burnunuza getirmiş... Ama panikle evlenme yoluna gitmeyin... Düşünüp taşınmadan, görüp anlaşmadan yapacağınız bir evlilik, sizi kurtarmaktan ziyade yeni sorunların ortaya çıkmasına yol açabilir. Aileyi Koruma Kanunu'na göre aile bireylerinden birine şiddet uygulayanlara evden uzaklaştırma cezası, ısrar edilirse de hapis cezası veriliyor... Kardeşlerinize lisanı münasiple bazı yasal haklarınız olduğunu anlatın... Bu konuda örnekler verin... Başlarına gelecekleri öğrendiklerine öyle kolay dayağa başvurmazlar artık... Size evlenmeyin demiyorum ama evleneceğiniz erkeğin, iyi huylu, sizi anlayacak, şiddetle işi olmayan biri olması lazım... Böyle birini bulmak da zaman alabilir...

İstanbul'un simgesi tarihi Haydarpaşa garı, limanı ve çevresi küresel sermayenin şantiyesi haline getirilmek isteniyor. Garın çevresinde bulunan muazzam büyüklükteki alan "Dünya Ticaret Merkezi ve Kruvaziyer liman" adı altında yapılaşmaya açılıyor... 7 adet gökdelen dikip doğal ve tarihi dokuyu bozdukları gibi bizlere de kapıları kapatacaklar... Martılarımıza, ince belli bardaklarda içilen çayımıza, simitimize, tarihimize, sahilimize sahip çıkalım...

